

KONGELIG RESOLUSJON

Klima- og miljødepartementet
Statsråd: Ola Elvestuen

Ref.nr.:
Saknr.: 19/2993-
Dato: 6. desember 2019

Fastsettelse av forskrifter om vern av skogområder i fylkene Østfold, Telemark, Aust-Agder, Vest-Agder, Rogaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal, Hedmark og Oppland

1. Forslag

Klima- og miljødepartementet (KLD) tilrår med dette vern av 28 skogområder med hjemmel i naturmangfoldloven. 23 av områdene er nye naturreservater, 5 av områdene er utvidelse av eksisterende naturreservater. Statskog SF eier området Bjørnstadfjellet. Øvrige områder inngår i arbeidet med frivillig vern av privateid skog. Tilrådingen omfatter ca. 80 km² nytt verneareal, hvorav ca. 56 km² er produktiv skog.

Områdene som foreslås vernet er:

1. Ytste-Skotet naturreservat i Stordal kommune, Møre og Romsdal
2. Ørnakken naturreservat i Skodje kommune, Møre og Romsdal - utvidelse
3. Geitåa naturreservat i Surnadal kommune, Møre og Romsdal
4. Kanestraum naturreservat i Tingvoll kommune, Møre og Romsdal
5. Bugen naturreservat i Bremanger kommune, Sogn og Fjordane
6. Gaddeskogsvatnet naturreservat i Bremanger kommune, Sogn og Fjordane
7. Sørebdalen naturreservat i Høyanger kommune, Sogn og Fjordane
8. Torstveit naturreservat i Vindafjord kommune, Rogaland
9. Nordåker naturreservat i Tysvær kommune, Rogaland
10. Skurvedalen naturreservat i Forsand kommune, Rogaland
11. Nordraheia naturreservat i Hjelmeland kommune, Rogaland - utvidelse
12. Øykjeheia naturreservat i Sirdal kommune, Vest-Agder - utvidelse
13. Staven naturreservat i Bygland kommune, Aust-Agder
14. Frubæråsen naturreservat i Evje og Hornnes kommune, Aust-Agder
15. Eldhusliane naturreservat i Birkenes kommune, Aust-Agder
16. Lillestø naturreservat i Froland kommune, Aust-Agder
17. Lindedalen naturreservat i Åmli kommune, Aust-Agder
18. Bjørnstadfjellet naturreservat i Gjerstad kommune, Aust-Agder - utvidelse
19. Grønhovdåsen naturreservat, Fyresdal og Kviteseid kommuner, Telemark
20. Talleivstaulen naturreservat, Seljord kommune, Telemark
21. Bjørndalsfjellet naturreservat, Drangedal kommune, Telemark

22. Pindalen Øst naturreservat, Drangedal kommune, Telemark
23. Urdknuten naturreservat, Drangedal og Skien kommuner, Telemark
24. Bambleåsen naturreservat, Bamble kommune, Telemark
25. Bandaksliane naturreservat, Kviteseid og Tokke kommuner, Telemark
26. Vestre Risenhøgda naturreservat i Marker kommune, Østfold
27. Viksætra naturreservat i Åmot kommune, Hedmark
28. Skjellingshovde naturreservat, Nordre Land, Søndre Land og Sør-Aurdal kommuner, Oppland - utvidelse

1.1. Begrunnelse for verneforslaget

Verneområdene vil bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold som Stortinget sluttet seg til gjennom behandlingen av Meld. St. 14 (2015-2016) Natur for livet:

- 1. Økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester*
- 2. Ingen arter og naturtyper skal utryddes som følge av menneskelig aktivitet, og utviklingen for truede og nær truede arter og naturtyper skal bedres.*
- 3. Et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner*

Meld. St. 14 (2015-2016) legger opp til videreføring av det langsiktige arbeidet med skogvern, i hovedsak ved vern av offentlig eid skog og ved frivillig vern av privateid skog. Forslaget bidrar også til å nå Stortingets mål om 10 prosent vern av skogarealet, samt internasjonale mål og forpliktelser, jf. bl.a. konvensjonen for biologisk mangfolds artikkel 8, jf. også naturmangfoldloven § 33 g om økologiske og landskapsmessige sammenhenger.

Vern av områdene mot ulike typer inngrep bidrar til å bevare norsk naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 33 bokstav a, b og c. Skogvern er et effektivt virkemiddel for å sikre norsk naturmangfold, blant annet ved at leveområder for et stort antall truede arter bevares.

1.2. Hjemmelsgrunnlag

Områdene foreslås vernet som naturreservat i medhold av naturmangfoldloven § 34, § 37 og § 62. Vilkåret for å kunne opprette et naturreservat etter § 37 er at arealet enten inneholder truet, sjelden eller sårbar natur, representerer en bestemt naturtype, på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold, utgjør en spesiell geologisk forekomst eller har særskilt naturvitenskaplig verdi. I formålsbestemmelsen til hver forskrift er det angitt hvilket av disse vilkår som er hjemmel for vern av det enkelte verneområde, og videre hvilke naturverdier vernet skal ivareta.

Naturreservatene skal bidra til bevaringsmålene i naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene a (variasjonsbredden av naturtyper og landskap), b (arter og genetisk mangfold), c (truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter), d (større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv), e (områder med særskilte naturhistoriske verdier), g (økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt), h (referanseområder for å følge utviklingen i naturen).

1.3. Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget

De foreslåtte verneområdene inkluderer viktige naturtyper og et stort antall truede og nær truede arter. Skogområdene i denne tilrådingen omfatter områder der ulike utforminger av barskog er

dominerende, ikke minst flere områder med kystfuruskog. Mange av områdene i denne tilrådingen består av, eller har et høyt innslag av edellauvskogstyper, med stor variasjonsbredde i naturtyper og stort artsmangfold. Arealmessig er det stor variasjon mellom områdene. Noen av områdene er små, men har likevel høy verneverdi ved at de omfatter sjeldne og truede naturtyper med et høyt biologisk mangfold. Området Nordraheia skiller seg ut med et totalareal på nesten 18 kvadratkilometer.

Mange av områdene som tilrås i denne verneplanen er vurdert å være av regional verneverdi (**). En del lokaliteter er vurdert å være av lokal verdi. Minst to av områdene er av nasjonal verneverdi (***). Opprettelsen av verneområdene er med på å bidra til å sikre et nettverk av viktige leveområder for naturmangfoldet i norske skogøkosystem. Mange av områdene har stor variasjon i skogtyper. Dette bidrar til å fylle mangler i skogvernet. Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i verneforslag er innhentet i ulike registreringer og kartlegginger som ledd i skogvernarbeidet, blant annet dokumentasjon i "Lokalitetsdatabase for skogområder." For nærmere beskrivelse av verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget, jf. naturmangfoldloven kapittel II, vises det til omtalen av det enkelte verneområde i kapittel 8.

De viktigste påvirkningsfaktorene på verneverdiene i skogområdene som foreslås vernet er generelt hogst og ulike typer utbygginger, eksempelvis veibygging, hyttebygging og utbygging av vindkraft, vannkraft og kraftlinjer. Vern av de foreslåtte områdene skal gjennom bestemmelser om slike tiltak sikre arealer med viktige vernekvaliteter og bidra til dekning av viktige mangler ved skogvernet. Områdene vil bidra til langsiktig og effektiv bevaring av levested for et stort antall truede arter, og dermed *reduere den samlede belastningen* på arter som har risiko for å dø ut. Verneforskriftene åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at verneverdiene forringes. For enkelte aktiviteter vil det derfor i tråd med prinsippet om *samlet belastning* være restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Dette er også i tråd med prinsippene om *miljøforsvarlige teknikker og lokalisering*, samt *miljøforringer betaler*, der hvor det ut fra hensynet til verneverdiene er fastsatt bestemmelser om blant annet ferdsel og infrastrukturtiltak. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha vesentlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Vernebestemmelsene tillater likevel ikke vesentlige inngrep i områdene. Departementet vurderer at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Departementet anser at *kunnskapsgrunnlaget* er i tråd med kravet i naturmangfoldloven § 8. Departementet har ut fra en *føre-var-tilnærming* i verneforslaget vektlagt muligheten for flere påvirkninger av samme slag, eller en kombinasjon av flere ulike påvirkningsfaktorer (*samlet belastning*). Det foreligger ellers etter departementets oppfatning tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet, påvirkningsfaktorer og effekten av vernet. Føre-var-prinsippet tillegges derfor mindre vekt i denne saken.

Dersom områdene ikke vernes, vil fortsatt skogbruk være den mest aktuelle arealanvendelsen. Det vil da være sektorlover og skogbrukets egen sertifiseringsordning som skal ivareta hensynene til biologisk mangfold. Departementet vurderer at en kombinasjon av skogbrukets egne miljøtiltak sammen med oppbygging av et nettverk av verneområder er en effektiv måte å sikre det biologisk mangfoldet i skog på.

1.4. Andre interesser

Historisk har skogene blitt utnyttet i ulik grad til bl.a. skogsdrift, beite, jakt og friluftsliv. Det er ikke aktuelt at skogbruk skal fortsette i områder som vernes som naturreservater, men aktiviteter som f.eks. utmarksbeite, jakt, fiske og friluftsliv vil i stor grad kunne fortsette som tidligere. Det går eksisterende veier inn i noen av de foreslåtte verneområdene, primært i form av gamle traktorveier, men også i noen tilfeller skogsbilveier.

Det går kraftlinjer gjennom områdene Bugen, Sørebdalen, Torstveit, Eldhusliane, Bambleåsen og Bandaksliane. I Øykjeheia går det kraftlinje gjennom eksisterende verneområde, men ikke i de arealene som omfattes av utvidelsen. Områdene Kanestraumen og Kveldsrønningen grenser til ryddebelte for kraftlinje. Kraftlinjer som krysser foreslåtte verneområder er omtalt under det enkelte område, og det er i verneforskriftene tatt inn standardbestemmelser som åpner for vedlikehold, oppgradering mv. av eksisterende kraftlinjer, se 7.2.4 under. I lys av at regjeringen nylig har besluttet at den ikke vil gjennomføre nasjonal ramme for vindkraft, vil rammen ikke ha betydning for vurdering av verneforslaget.

I Bandaksliane grenser nytt verneareal til det regulerte vannmagasinet Bandak, som er i bruk til vannkraftproduksjon. Det er ikke framkommet informasjon om at det er aktuelt å heve HRV for magasinet. Det er også eksisterende verneområder som grenser til Bandak. Det er påvist et småkraftpotensial på 1,9 GWh i området Bandaksliane. NVE skriver at de ikke har informasjon om at det er planer om utbygging her. Det er påvist småkraftpotensiale i bekken Geitåa som grenser mot det foreslåtte verneområdet med samme navn, i forbindelse med Almedokkvatnet som grenser inn mot det foreslåtte området Sørabødalen og i Sandviktjørna som grenser til området Torstveit. Vern har ikke betydning for vannkraftpotensialet. Det er ikke registrert småkraftpotensiale innenfor de foreslåtte områdene. Området Frubæråsen i Aust-Agder grenser til allerede regulert vassdrag.

Tokke kommune ønsker at forslaget til vern av Bandaksliane naturreservat tilpasses en mulig vei til Kviteseid. Vegmyndighetene har ikke uttalt seg om en slik mulig vei. Departementet vurderer at planutkastet fra 1988 for vei i de bratte Bandaksliane nå er uaktuelt. Det er ikke registrert drivverdige mineralforekomster innenfor noen av de foreslåtte områdene. Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) peker på at det ligger forekomster tett opp mot grensen til områdene Hovdefjell i Aust-Agder og Kvelderønningen i Vestfold.

1.5. Planstatus

Arealene i denne verneplanen er avsatt som LNFR-områder kommunenes kommuneplaner.

2. Samfunnsnytte og konsekvenser av verneforslaget

2.1. Samfunnsnytte av verneforslaget

Gjennomføring av verneforslaget vil bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold, målet om vern av 10 % av skogarealet og internasjonale mål og forpliktelser, jf. kap. 1.1. Det er vanskelig å fastsette verdien av ivaretagelse av naturverdier og forringelse av natur i kroner og øre. Det betyr imidlertid ikke at disse effektene er uten samfunnsøkonomisk betydning.

De vil inngå i vurderingen som ikke-prissatte effekter. Verneområdene har viktige opplevelseskvaliteter og kan bidra til verdiskaping lokalt og regionalt innen naturbasert turisme både for dagens befolkning og fremtidige generasjoner i lang tid. Naturmangfold har også en egenverdi. Vern som foreslått vil derfor samlet sett ha positiv samfunnsmessig betydning, og bidra til å oppfylle Stortingets vedtak i Meld. St. 14 (2015-2016) *Natur for livet*.

2.2. Samfunnsmessige konsekvenser av forslaget

Vern av områder etter naturmangfoldloven er å anse som varige tiltak som på ulike måter vil påvirke ulike samfunnsområder. Ettersom hvert av områdene som her foreslås vernet er under 500 km² i utstrekning, faller de ikke inn under kravene til utarbeidelse av konsekvensutredning.

Bruksinteresser er klarlagt gjennom høring av verneforslag og annen kontakt med berørte parter. I hovedsak er dette skogbruk, beite og jakt og annet friluftsliv. Med unntak av skogbruk, kan disse aktivitetene fortsette innenfor rammen av verneforskriftene.

Hvis områdene ikke vernes er fortsettelse av skogbruksvirksomhet den mest aktuelle arealbruken. Det vil da i hovedsak være sektorlover og skogbrukets sertifiseringsordning som skal ivareta hensynet til naturmangfold på disse arealene. Departementet vurderer at et naturfaglig basert nettverk av verneområder, kombinert med gode miljøtiltak i skogbruket samt andre aktuelle virkemidler, er en effektiv måte å sikre naturmangfoldet i skog. Departementet vurderer at betydelige arealandeler i verneforslaget enten er relativt vanskelig tilgjengelig skog med begrenset skogbruksmessig lønnsomhet eller skog med store miljøverdier som uansett ikke kunne hogges grunnet miljøhensyn i skogbrukets sertifiseringsregler og bestemmelser i forskrift om bærekraftig skogbruk. Samlet sett vurderes næringsmessige konsekvenser for skogbruket som følge av verneforslaget som begrensede.

Vernet vil foruten skogbruk begrense de fremtidige mulighetene for bl.a. mineralutvinning, vindkraft og regulering av vassdrag. Det er ikke konkrete planer om mineralutvinning, vindkraft og regulering av vassdrag i noen av områdene i dag. Det er for øvrig i verneplanprosessen lagt vekt på å imøtekomme andre interesser gjennom avgrensning og forskriftsutforming. Klima- og miljødepartementet viser til at verneplanen er utredet i henhold til gjeldende lovverk, samt at ulike interesser er blitt bredt belyst og vurdert bl.a. gjennom høringene. Naturmangfoldloven § 14 er på denne bakgrunn oppfylt. Kravene i utredningsinstruksen er oppfylt, og det vises bl.a. til relevante mål, verneverdier og påvirkningsfaktorer omtalt i kap. 1.1.-1.5. og til vurderinger i kap. 2 og kap. 9 om økonomiske konsekvenser.

Gjennomføringen i henhold til rundskriv T-2/15 om saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen innebærer at berørte parter har fått gode muligheter til å gi innspill.

Etter avveininger mellom områdenes verneverdier og andre interesser er det underveis i verneprosessen foretatt endringer i vernebestemmelser og avgrensning for foreslåtte verneområder. Med de tilpasninger og presiseringer som er foretatt i verneforslaget, vurderes det at forslaget ikke har vesentlig negative effekter for andre viktige samfunnsinteresser. Det vises for øvrig til omtale av de enkelte verneområdene i kapittel 8.

3. Viktige endringer under behandlingen av verneplanen

3.1. Navn

Det er under høringene kommet innspill som foreslår endring av navn for noen av områdene.

Skrivemåten tilrås endret for følgende områder:

Yste Skotet endres til Ytste-Skotet.

Bjørnstadfjell endres til Bjørnstadfjellet.

Brokefjellet endres til Pindalen Øst.

3.2. Avgrensning

På bakgrunn av høringsuttalelser tilrås det mindre grensejusteringer i flere områder, se kapittel 8. Den største arealmessige endringen har skjedd i utvidelsen av Skjellingshovde naturreservat. Her blir nytt vernet areal redusert fra 11720 til 4178 dekar. I Frubæråsen er det tatt ut 287 dekar øst i den østre delen av området, samt i Linddalsfjellet og Sydalen hvor ca. 45 dekar er tatt ut. I Hovdefjell er arealet utvidet med ca. 19 dekar etter høringen.

3.3. Verneforskriftene

Det er etter høringen foretatt noen mindre endringer i forslagene til verneforskrifter. Dette skyldes dels tilpasning til nyeste vernevedtak for naturreservater, dels kommentarer i innkomne høringsuttalelser og et generelt ønske om at forskriftene blir mest mulig like for forhold som gjelder samme tema. Ved alle utvidelsene av eksisterende naturreservater i denne verneplanen, tilrås verneforskriften opphevet og erstattet med en ny som omfatter hele området. Departementet vurderer at endringene ikke har betydning for avtalene om frivillig vern der det er inngått avtaler med grunneiere.

3.4. Område som avventer sluttbehandling

Miljødirektoratet tilrådte som del av dette verneforslaget også vern av Sandvik naturreservat i Telemark. Foreslått verneområde grenser til eksisterende reguleringsmagasin Napevatn. NVE uttalte til oppstartmeldingen at kraftverkseier Skagerak Kraft har opplyst at de ikke har umiddelbare planer om ombygging av kraftverket, men NVE vil likevel ikke utelukke at det kan bli aktuelt å bygge om kraftverket i framtiden på en måte som gjør at det kan bli aktuelt å heve reguleringsvannstanden i magasinet. Klima- og miljødepartementet avventer sluttbehandling av forslag til vern av Sandvik naturreservat i påvente av ytterligere informasjon om kraftpotensialet vurdert opp mot behovet for vern. I tillegg utsettes vern av de tre områdene Lindalsfjellet og Sydalen, Hovdefjell og Kvelderønningen i påvente av avtale om frivillig vern.

4. Oppheving og endring av tidligere vernevedtak

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås opphevet som følge av forslaget:

1. Forskrift 14.06.2002 nr. 548 om suppleringsplan for barskog i Vest-Noreg, vedlegg 3, freding av Ørnakken naturreservat, Skodje kommune, Møre og Romsdal.
2. Forskrift 17.12.1999 nr. 1450 om freding av Nordstølhei som naturreservat, Hjelmeland kommune, Rogaland.
3. Forskrift 12.12.2014 nr. 1665 om vern av Øykjeheia naturreservat, Sirdal kommune, Vest-Agder.
4. Forskrift 15.12.2017 nr. 2056 om vern av Bjørnstadfjell naturreservat, Gjerstad kommune, Aust-Agder.

5. Forskrift 26.09.2008 nr. 1065 om vern av Skjellingshovde naturreservat, Sør-Aurdal, Nordre Land og Søndre Land kommuner, Oppland.

Følgende forskrifter endres i samsvar med vedlagte forslag:

1. Forskrift 19.04.1991 nr. 245 om vern av Vormedalsheia landskapsvernområde, Hjelmeland kommune, Rogaland

5. Forvaltning av verneområdene

Miljødirektoratet avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte område. Naturreservatene er små verneområder, som det er lagt til grunn skal forvaltes av de kommunene som ønsker det. Dersom aktuelle kommuner ikke ønsker slik myndighet vil forvaltningsmyndigheten ligge hos fylkesmannen.

6. Saksbehandling

6.1. Generell bakgrunn

Meld. St. 14 (2015-2016) Natur for livet legger opp til en videreføring av det langsiktige arbeidet med skogvern, som i all hovedsak vil skje gjennom vern av offentlig eid skog og ved frivillig vern av privateid skog. Stortinget ba under behandlingen av meldingen regjeringen sette et mål om vern av både offentlig eid skog og frivillig vern av privateid skog til 10 % av skogarealet. Områdene som foreslås vernet som naturreservater har ulik historikk og har vært knyttet til ulike verneprosesser. Det vises til aktuelle tilrådinger fra Miljødirektoratet og fylkesmannsembetene for utdypende informasjon om saksgangen.

6.2. Frivillig skogvern på privateid grunn

Ved frivillig skogvern tilbyr skogeierne aktuelle skogarealer for vern. Grunneierne oversender tilbud om vern til vedkommende fylkesmann. Det blir foretatt naturfaglige registreringer og utarbeidet skogtakster for de områdene der det er behov for det. På grunnlag av tilbud og de naturfaglige registreringene utarbeider fylkesmannen forslag til avgrensning av verneområdet. På grunnlag av tilbud og mal for verneforskrift for naturreservater utarbeider fylkesmannen forslag til verneforskrift som blir oversendt grunneierne for kommentarer. Det blir avholdt møter og befaringer der forslaget diskuteres nærmere. Miljødirektoratet oppnevner en skogsakkyndig som får i mandat å forhandle med grunneierne eller grunneierens representant. Ved enighet blir det utarbeidet avtale der erstatningssum, forslag til verneforskrift og avgrensning av verneområdet blir avklart. Fra avtaletidspunkt og fram til vernevedtak gjelder en vederlagsordning. Utbetaling av erstatningsbeløp skjer når vernevedtak er fattet.

6.3. Vern av skog på arealer eid av Statskog SF

Ved behandling av Innst. S. nr. 150 (2001-2002) gikk Stortingets flertall inn for at Statskog SFs arealer skal brukes aktivt for å øke skogvernet i Norge. St. meld. nr. 25 (2002-2003) slo fast at det skal gjennomføres konkrete vurderinger av Statskog SFs og Opplysningsvesenets fonds skogarealer for å identifisere aktuelle verneområder.

I 2015 ba Stortinget om at regjeringen sørger for en gjennomgang av Statskog SFs ordinære skogeierdommer for verneverdig skog, og legge til rette for at verneverdig skog i deres eie kan vernes etter naturmangfoldloven. Departementet har i brev av 9. mai 2016 bedt Miljødirektoratet

følge opp Stortingets anmodningsvedtak, med utgangspunkt i det pågående samarbeidet med Statskog SF om vern av skog på statsgrunn og med sikte på at Statskogs areal kan medvirke på en faglig god måte også i det videre skogvernarbeidet. Denne tilrådingen omfatter utvidelse av ett naturreservat på grunnen til Statskog SF i Aust-Agder fylke, Bjørnstadfjellet naturreservat.

6.4. Konsultasjoner med Sametinget

Ingen av områdene i denne verneplanen berører samiske interesser.

6.5. Utredningsinstruksen, forvaltningsloven og saksbehandlingsreglene i naturmangfoldloven

Verneforslaget er utarbeidet i henhold til Utredningsinstruksen. I kapittel 1 og 2 begrunnes verneforslaget, hvordan det vil bidra til å nå nasjonale og internasjonale mål om å ta vare på et utvalg av norsk natur, og hva som eventuelt kan skje med verneverdiene hvis vernet ikke gjennomføres. I kapittel 2 vurderes samfunnsnyttene og konsekvensene av verneforslaget, hvem som berøres og hvilke tiltak som anbefales. I kapittel 7 og 8 omtales og vurderes konkrete merknader til verneforslaget fra berørte parter, myndigheter og interessegrupper. De økonomiske og administrative konsekvensene omtales i kap 9.

Gjennomføringen i henhold til rundskriv T-2/15 om saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen har medført inkluderende prosesser som sikrer en vellykket gjennomføring. Aktuelle kommuner kan etter et vernevedtak søke om å få forvaltningsmyndighet i tråd med gjeldene politikk på området.

Gjennom verneplanprosessen er det foretatt en avveining mellom verneinteresser og andre bruker- og samfunnsinteresser. Verneforslaget er også i størst mulig grad tilpasset de ulike brukerinteressene i området. Bestemmelsen om vektlegging av andre viktige samfunnsinteresser i naturmangfoldloven § 14 er dermed ivaretatt.

6.6. Høring av verneforslaget

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommuner og andre instanser på fylkesnivå, samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner og sentrale høringsinstanser, har hatt verneforslagene på høring. Generelt støtter kommuner og fylkeskommuner verneforslagene eller tar disse til etterretning, men har i noen tilfeller synspunkter på avgrensning eller bestemmelser.

7. Generelle merknader

7.1. Høringsuttalelser fra spesielt berørte instanser:

Kommunene har i liten grad uttalt seg. Innspill til enkeltområder er omtalt i kapittel 8.

Rogaland fylkeskommuner har i denne verneplanen primært vært opptatt av ivaretagelse av kulturminner, bl.a. gjennom mulighet for framtidig vedlikehold, istandsetting og skjøtsel. Østfold fylkeskommune er positiv til vern basert på frivillig vern. Hedmark og Vest-Agder fylkeskommuner har ingen merknader. Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard ønsker å unngå båndlegging av mineralressurser innenfor verneområdet og restriksjoner og/eller begrensninger på uttak av mineralressurser utenfor verneområdet. Merknader til enkeltområder er gjengitt under hvert område. Forsvarsbygg har ikke hatt spesielle merknader til

områdene som omfattes av verneplanen. Landbruksdirektoratet har i liten grad uttalt seg i forbindelse med disse områdene. Tidligere kommentarer fra Landbruksdirektoratet knyttet til muligheter for beite, og utsetting av saltstein i forbindelse med beite er ivare tatt gjennom standardformuleringer i verneforskriftene. Det samme gjelder muligheten for å søke om dispensasjon til motorferdsel i forbindelse med f.eks. utsetting av saltstein. Språkrådets uttalelser er gjengitt under det enkelte område der dette er aktuelt. Statnett har generelt pekt på behovet for unntak og dispensasjonsmuligheter knyttet til drift, vedlikehold og ombygging av eksisterende kraftlinjer. Statnett har i flere uttalelser ytret ønske om at dispensasjonshjemmelen i § 7 erstattes med transportplaner for de enkelte områdene.

Høringsuttalelser som gjelder enkeltområder er oppsummert i kap. 8. I dette følgende tas opp generelle merknader til verneforslagene.

7.2. Miljødirektoratets kommentarer til verneforskriftene

7.2.1. Forskriftenes innhold

Miljødirektoratet understreker betydningen av at en både ved utforming og forvaltning av verneforskrifter legger til grunn et langsiktig perspektiv. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at naturkvalitetene forringes. Det er også viktig at den økosystemtilnærmingen som er lagt til grunn i skogvernet reflekteres.

Verneforskriftene innebærer vern av all vegetasjon og alt dyreliv. Det er likevel åpnet for jakt, fiske og sanking av bær og matsopp. Ulike tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Dette innbefatter anlegg av ulike slag (midlertidige eller faste), men også tiltak som for eksempel drenering, kalking og gjødsling. For enkelte områder er det i verneforskriften åpnet for visse typer anlegg etter søknad.

Verneforskriftene innebærer et generelt hogstforbud, men det kan etter søknad gis tillatelse til hogst av etablerte plantefelt. I tilfeller der det ikke er aktuelt å ta ut plantede trær på kort sikt, kan det etter søknad gis tillatelse til en begrenset skjøtsel.

Motorferdsel er forbudt, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med spesielt nevnte formål. Det understrekes at regelen om "nødvendig motorferdsel" skal håndheves strengt. Motorferdsel i tilknytning til militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, og gjennomføring av skjøtels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten er tillatt. Dette gjelder ikke for øvingsvirksomhet i tilknytning til slike formål. Det er gjort en vurdering for hvilke områder det er aktuelt med en egen dispensasjonshjemmel for øvingsvirksomhet. Utgangspunktet har vært at det ikke er aktuelt å åpne for dette i små verneområder og verneområder som på grunn av sin topografi er lite egnet til slike aktiviteter.

Vedlikehold av eksisterende veier og anlegg, herunder bygninger og eventuelt andre installasjoner som er i bruk på vernetidspunktet, er tillatt. Med vedlikehold menes opprettholdelse av den standard veien, bygningen, anlegget o.a. hadde på vernetidspunktet. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan tillates etter søknad, og skal fortrinnsvis skje på snødekt mark. Vedlikehold omfatter ikke nybygging, oppgradering eller utvidelse. Vedlikehold av for eksempel vei omfatter således tiltak eller arbeid for å holde veien ved like eller

opprettholde samme standard som på vernetidspunktet, uten at den endrer karakter. Miljødirektoratet vil ikke tilrå at verneforskriften henviser til vegklasser, da slike standarder kan endres over tid, men tilrå å opprettholde formuleringen om standard på vernetidspunktet. Tiltak som påføring av nytt grusdekke, grøfterensk, skifte av stikkrenner og lignende anses som vedlikehold.

Miljødirektoratet vil påpeke at restriksjonsnivået ikke er særlig forskjellig mellom de ulike områdene som her foreslås vernet, men da verneforskriftene for områdene er framkommet gjennom forhandlinger mellom de respektive fylkesmennene og grunneierne, vil det måtte aksepteres at det blir enkelte forskjeller i utformingen av forskriftene. For de områdene der eksisterende verneområder utvides, vil ny verneforskrift omfatte hele området. For disse arealene vil det kunne medføre større endringer i forhold til eksisterende verneforskrift. For noen områder med mindre utvidelser, opprettholdes eksisterende bestemmelser, som også vil gjelde for utvidelsesarealet.

7.2.2. *Navn*

Språkrådet viser til at offentlige instanser er bundet til skrivemåten i sentralt stedsnavnsregister. For å kunne bruke annet navn, er det behov for å reise formell navnesak. Navn på nye naturreservat skal meldes til Kartverket for registrering i Sentralt stedsnavnregister (SSR) når vernevedtak er gjort, jf. § 15 i lov om stadnamn av 18. mai 1990 nr. 11. Her vises til kommentarene fra Klima- og miljødepartementet i foredrag til kgl. res. i desember 2015. Departementet viser til «at Kartverket gjøres kjent med nye vernevedtak gjennom brev fra Klima- og miljødepartementet for å tinglyse vernevedtakene på berørte eiendommer. Da Kartverket også er ansvarlig for Sentralt stedsnavnregister, må det forutsettes at Kartverket samtidig sørger for innmelding til Sentralt stedsnavnregister.»

7.2.3. *Motorferdsel*

Generelt skal motorferdsel i verneområder vurderes etter søknad. Miljødirektoratet vil understreke at uttransport av elg og hjort i utgangspunktet enten skal foregå manuelt eller motorisert ved bruk av lett beltekjøretøy hjemlet i § 6. Med lett beltekjøretøy i denne sammenheng menes mindre beltekjøretøy som f.eks. elgtrekk, jernhest og beltegående ATV. Det er i noen tilfeller åpnet for at uttransport av elg og hjort kan skje med ATV eller traktor på eksisterende traktorveier.

En eventuell tillatelse til bruk av annet motorkjøretøy enn nevnt over, hjemlet i § 7, skal vurderes nøye. Det reelle behovet, samt mulige påvirkninger på naturmiljøet skal vurderes. Forvaltningsmyndigheten kan i sin søknadsbehandling knytte tillatelsen til bestemte traseer. Dette vil særlig være aktuelt for uttransport av elg og hjort fra bakenforliggende områder. Det kan også innvilges flerårige dispensasjoner.

I områder med hytter er hovedregelen at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til transport av ved, materialer og utstyr på snødekket mark etter § 7. Slike tillatelser bør normalt styres til fastlagte traséer. Fastsetting av trasé bør gjøres ved søknadsbehandling eller som en del av utarbeidelse av forvaltningsplan. Motorisert transport i forbindelse med vedlikehold bør skje på snødekt mark med bruk av snøscooter. I unntakstilfeller kan det gis tillatelse til barmarkskjøring for transport av materialer til vedlikehold. Dette bør normalt være vedlikeholdsbehov av akutt karakter.

I verneforskriftenes § 7 er det åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til motorferdsel knyttet til ulike andre formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart og forøvrig når det er spesielle forhold som tilsier det, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

7.2.4. Kraftlinjer

I områder med eksisterende energi- og kraftanlegg er utgangspunktet at anleggene skal kunne drives og vedlikeholdes på en sikkerhetsmessig og økonomisk forsvarlig måte. Forskriftsmalene har standardbestemmelser som åpner for drift og vedlikehold av anlegg, og motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på kraftlinjer. Forskriftsmalen fastsetter søknadsplikt for motorferdsel utover dette. Bakgrunnen for dette er at forvaltningsmyndigheten blant annet skal ha mulighet til å kunne vurdere hvilke typer kjøretøy som benyttes, tidspunkt på året og trasé.

Foruten drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, og nødvendig istandsetting ved akutt utfall, åpnes det for oppgradering eller fornyelse av eksisterende kraftanlegg og kraftlinjer for heving av spenningsnivå og øking av linjesnitt dersom tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i vernereformålet nevneverdig.

I noen områder er det gjennom verneprosessen fremmet ønske om endringer og tilpasninger av standardbestemmelsene om motorferdsel i forbindelse med eksisterende energi- og kraftanlegg. Det er påpekt at standardbestemmelsene ikke åpner for lokale vurderinger av verneformål og brukerinteresser, og i flere områder er det fremmet ønske om at det gis en generell dispensasjon for nødvendig motorisert transport også for drift og vedlikehold av kraftlinjer. Det er i tillegg pekt på at bestemmelsene også må gjøres gjeldende for kraftlinjer som ligger inntil, men utenfor grensen for verneområdet.

Miljødirektoratet forholder seg til enighet på departementsnivå om bestemmelsene om drift og vedlikehold av kraftanlegg, og har justert forskriftene i tilrådingen i tråd med formuleringer i nyeste vernevedtak. Miljødirektoratet ser imidlertid at det kan være behov for å se nærmere på bestemmelsene knyttet til motorferdsel i forbindelse med eksisterende kraftlinjer i og inntil verneområder. Det har i noen tilfeller, der verneområdegrensen er lagt inntil eksisterende kraftlinje, vært tatt inn bestemmelser som åpner for motorferdsel gjennom verneområdet dersom det har vært eneste mulige trasé. Miljødirektoratet ser at det kan være behov for å ta inn slike bestemmelser i noen verneforskrifter, etter en konkret vurdering av mulige traseer, og forholdet til verneformål og verneverdier i det aktuelle området. Når det gjelder motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold, vil det i mange områder være etablerte traseer, for eksempel traktorveier eller andre kjørespor som benyttes. Miljødirektoratet mener det for noen områder vil kunne vurderes å gi generelle unntak for kjøring der det finnes slike traseer, og der kjøringen ikke vurderes å ville medføre nevneverdig skade på verneverdiene. Etter Miljødirektoratets vurdering bør det i større grad gjøres konkrete vurderinger av bestemmelsene om motorferdsel i forbindelse med eksisterende kraftlinjer opp mot verneverdiene og behovet i det enkelte verneområde.

I dette verneforslaget går det kraftlinjer gjennom områdene Bugen, Sørebdalen, Torstveit, Eldhusliane og Bambleåsen. I Øykjeheia går det kraftlinjer gjennom eksisterende verneområde, men ikke i de arealene som omfattes av utvidelsen.

7.2.5. Leting etter mineralske ressurser

Som ledd i saksbehandlingen skal det ifølge naturmangfoldloven § 41 innhentes kunnskap om andre mulige verdier i området. Dette vil i hovedsak være å samle kunnskap som allerede er kjent, herunder informasjon om pågående næringer eller aktiviteter. Dersom ny kunnskap i framtiden viser at det finnes viktige forekomster av mineralske ressurser i verneområdene, må eventuell utdrift av disse forekomstene vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra naturmangfoldloven § 48. Den viktigste måten å få fram interessene knyttet til potensiell og planlagt utnyttelse av mineralressurser på, er høringene. I de fleste sakene finner en gode løsninger gjennom grensedragning eller tilpasning i forskriften. I de sakene der målet om økt skogvern (og grunneiers ønske om frivillig vern) må veies opp mot potensiell eller planlagt utnyttelse av mineralressurser, vil dette være avveininger som må avklares mellom departementene etter at Miljødirektoratet har avgitt sin tilråding til KLD.

7.2.6. Landing og start med luftfartøy

Miljødirektoratet vurderer at landing og start med luftfartøy er uønsket i naturreservater, og at dette bør tydeliggjøres og synliggjøres ved å ta inn et forbud i verneforskriften. Gjennom forskrifter vedtatt ved kgl. res. 12. desember 2014 ble bestemmelsene om unntak for landing og start med forvarets luftfartøy tatt inn i forskriftene for skogvernområder. Miljødirektoratet har derfor lagt dette inn i alle forskriftene i denne tilrådingen. De aktuelle verneforslagene omfatter skog- og andre utmarksområder. Det vurderes at landing og start sjelden vil være aktuelt og ikke utgjøre noen trussel mot områdene som sådan.

7.2.7. Beiting

Landbruksdirektoratet har tidligere anført at dersom det er aktuelt med beite, bør det være generelt unntak for beite og utsetting av saltstein samt nødvendig motorferdsel i den forbindelse, samt unntak for uttransport av syke og skadde beitedyr. Der beiting er aktuelt er det gjort en vurdering av om forskriften skal åpne for utsetting av saltsteiner. For de fleste områdene er det vurdert at dette er et tiltak som i liten grad berører verneverdiene, og det er derfor tatt inn en unntaksbestemmelse om utsetting av saltsteiner. Gjerdning i forbindelse med beiting er tatt inn som spesifisert unntak i § 7 der dette er vurdert som aktuelt.

7.2.8. Sykling, hest og større arrangementer

Hovedregelen i frilufsloven er at det i skogområder er tillatt å sykle på vei eller sti når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet. På fjellet er det også tillatt å sykle utenfor sti. I kgl. res. 12. desember 2014 ble det åpnet for sykling (samt riding og bruk av hest og kjerre) på veier og stier i de fleste områder, ved at det i verneforskriftene ble tatt inn forbud mot sykling, riding og hest og kjerre utenom stier og veger merket på kart. I tråd med føringene i friluftsmeldingen og tidligere skogvernvedtak, tilrår Miljødirektoratet at det i forskriftene tas inn bestemmelser om at sykling (samt riding og bruk av hest) tillates på eksisterende stier og veier, dersom det ikke er særskilte naturfaglige hensyn som tilsier forbud på bestemte stier eller i bestemte områder.

Selv om regulering av sykling i skogområder følger av frilufsloven, mener Miljødirektoratet det er hensiktsmessig at bestemmelser om sykling tas inn i verneforskriften sammen med regulering

av andre aktiviteter i verneområdet, også i områder hvor det åpnes for sykling på alle eksisterende stier i området. I områder hvor det ikke finnes veier og stier gjelder et generelt forbud mot sykling og bruk av hest. Det fremgår av beskrivelsen av det enkelte område dersom det ikke finnes veier og stier i området. El-sykler er omfattet av forbudet mot motorferdsel i verneforskriftene. Det er foreløpig ikke gjort endringer i regelverket som gjelder el-sykler i friluftsløven eller i malen for verneforskrifter.

7.3. Klima- og miljødepartementets generelle merknader

7.3.1. Dispensasjon på grunnlag av tiltak etter matloven

I de spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak etter lov av 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) vil dette kunne dispenseres for etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften. En eventuell dispensasjon skal iverksettes uten opphold i henhold til de tiltak loven krever.

7.3.2. Kraftlinjer

Drift og vedlikehold av kraftlinjer

Forskriftene åpner for drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Vedlikehold omfatter blant annet utskifting av komponenter knyttet til kraftledninger (liner, isolatorer, master, traverser m.v.) i samsvar med anleggets tillatte egenskaper i tråd med konsesjon etter energiloven. Oppsetting av master med annen utforming enn eksisterende anlegg, omfattes normalt ikke av bestemmelsene. Ved utskifting av master eller andre komponenter, skal master og komponenter som er mest mulig lik eksisterende benyttes, med mindre overgang til andre typer master og komponenter vil redusere anleggets innvirkning på verneverdiene uten urimelige kostnader eller ulemper for anleggseieren, jf. energiforskriften § 3-4. Nødvendig skogrydding i kraftlinjetraseer ansees som en del av ordinært vedlikehold av kraftledninger, og kan skje uten søknad. Dette omfatter også nødvendig sikringshogst av enkelttrær og mindre flater langs kraftlinjetraseen, hvor det forutsettes at hogde trær forblir i skogreservatet av hensyn til arter som er avhengige av død ved. Der hvor grenser for verneområder ligger nær eksisterende kraftlinjer forutsettes det at verneområdet ikke er til hinder for drift og vedlikehold av kraftlinjene.

Istandsetting ved akutt utfall

Ved akutt utfall, samt ved umiddelbar fare for akutt utfall, på eksisterende energi- og kraftanlegg, er det behov for rask istandsetting slik at kunder får strøm og viktige samfunnsfunksjoner kan opprettholdes. I henholdsvis § 4 og § 6 er det derfor tatt inn bestemmelse om at istandsetting, og motorferdsel i den forbindelse, kan gjennomføres uten søknad. I § 6 er det i stedet tatt inn bestemmelse om at det i ettertid gis melding til forvaltningsmyndigheten om motorferdselen. Det nevnte unntaket for motorferdsel i § 6 gjelder ikke for ordinær drift og vedlikehold.

Oppgradering og fornyelse av kraftledninger

Verneforskriften har i § 4 unntak for oppgradering eller fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linetverrsnitt når dette ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig. Eksempel på tiltak som har liten påvirkning på verneverdiene, og som er tillatt etter dette unntaket, er endring av driftspenning eller linetykkelse. En forutsetning for dette er at heller ikke anleggsarbeidene skader verneverdiene nevneverdig. Oppgraderinger som innebærer bruk av større eller endrede master kan også omfattes dersom det ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig. Vurderingen av om oppgraderingen eller fornyelsen skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig, vil være en konkret

vurdering av tiltakets effekter på det naturmangfoldet som er oppgitt i verneformålet. Jo mer presis og spesifisert formålsbestemmelsen er, desto lettere vil det være å fastslå om vilkåret er oppfylt eller ikke. Eksempel på tiltak som kan skade verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig, er økning av spenningsnivå eller endrede master som medfører behov for å øke ryddebeltets bredde langs kraftlinjen. Et annet eksempel er der man i anleggsfasen har behov for motorferdsel på barmark for å komme inn til mastepunktene med anleggsmaskiner, og slik ferdsel ikke kan skje i eksisterende ryddebelte. Slike tiltak vil kreve søknadsbehandling etter § 7.

Søknadspiktig oppgradering eller fornying av kraftledninger (§ 7)

Oppgradering eller fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4, og som er nødvendig for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, skal behandles etter søknad. Dette gjelder først og fremst tiltak som har potensial til å skade verneverdiene nevneverdig. Vurderingen blir dermed en avveining mellom tiltakets samfunnsmessige betydning og hensynet til verneverdiene. Hensikten med konkret søknad er å etablere en kontakt mellom tiltakshaver og forvaltningsmyndigheten for verneområdet med sikte på å drøfte avbøtende tiltak, slik at mulige negative konsekvenser for verneverdiene i størst mulig grad reduseres og dermed synliggjøres allerede i søknaden. Hensikten er ikke å diskutere nedleggelse eller dramatiske omlegginger av det eksisterende anlegget, men derimot en mest mulig skånsom utforming og mindre justeringer av anlegget. Departementet legger derfor til grunn at det i de fleste tilfeller vil være mulig å komme frem til løsninger som ivaretar behovet for nødvendig oppgradering eller fornyelse.

Opprettholdelse av luftledning i det samme området skal normalt aksepteres. Oppgradering og fornying kan i noen tilfeller innebære bygging parallelt med eksisterende kraftledning, hvis eksisterende ledning må være i drift under arbeidet før den deretter rives. Ved vurderingen skal det legges vekt på netteiers plikter etter energiloven til å sørge for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, herunder sørge for vedlikehold og modernisering som sikrer en tilfredsstillende leveringskvalitet. Ved vurderingen skal det også legges vekt på plikten til ved planlegging, utførelse og drift av elektriske anlegg å sørge for at allmennheten påføres minst mulig miljø- og landskapsmessige ulemper i den grad det kan skje uten urimelige kostnader eller ulemper for konsesjonæren. På bakgrunn av dette mener Klima- og miljødepartementet at vernet er forenelig med energiforsyningen som berører områdene. Det vises for øvrig til omtalen av områdene i kap. 8.

Spesielt om motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av kraftledninger

I mange tilfeller benytter netteier etablerte traseer, for eksempel traktorveier eller andre kjørespor, til motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av kraftledninger. Departementet slutter seg til Miljødirektoratets vurdering av dette, og mener fylkesmannen i fremtidige vernesaker bør vurdere å fgenerelle unntak for kjøring der det finnes slike traseer, og der kjøringen ikke vurderes å ville medføre nevneverdig skade på verneverdiene. Hvis det skal gis generelle unntak for slik motorferdsel må kjøretraseer som kan benyttes være inntegnet på vernekartet.

Dersom det ikke er aktuelt med generelle unntak i etablerte traseer, bør forvaltningsmyndigheten så langt råd er vurdere flerårige tillatelser til motorferdsel i forbindelse med ordinær drift og vedlikehold av kraftledninger. Bl.a. bør flerårige tillatelser vurderes hvis det er hensiktsmessig både for forvaltningsmyndigheten for verneområdet og for søker, og under forutsetning om at verneverdiene kan ivaretas tilfredsstillende eksempelvis ved at motorferdselen begrenses til fastlagte traseer eller at det benyttes miljøforsvarlige transportformer. Tillatelser hvor dette er avklart i lang tid vil redusere netteiers administrasjon knyttet til verneområder. I utgangspunktet

står tiltakshaver rimelig fritt til å utforme en søknad om tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med ordinær drift og vedlikehold av kraftlinjer. For å redusere netteiers administrasjonskostnader ved å måtte søke mange ganger i samme områder, kan slike søknader utformes som transportplaner eller tilsvarende som beskriver netteiers langsiktige behov for motorferdsel knyttet til ordinær drift og vedlikehold av kraftledningen i området. I så fall vil det, dersom verneverdiene blir tilstrekkelig ivaretatt, kunne gis tillatelser med virkning over lang tid. Forvaltningsmyndigheten har alminnelig veiledningsplikt i slike saker og det oppfordres til dialog mellom forvaltningsmyndighet og netteier om hvordan transportbehov og verneverdier kan ivaretas. De vesentligste delene av en transportplan bør fremgå som vilkår i tillatelsen. Det legges til grunn at forvaltningsmyndigheten vil forlenge gitte tillatelser dersom forutsetningene ikke er endret. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med oppgradering og fornying av eksisterende kraftledninger gjelder andre typer tiltak enn ordinær drift og vedlikehold, og vil fortsatt måtte omsøkes etter verneforskriftens § 7 som tidligere.

7.3.3. Andre tiltak

Grenser mot reguleringsmagasiner som brukes til vannkraftproduksjon

I denne vernesaken grenser foreslått nytt verneareal i området Bandaksliane til reguleringsmagasinene Bandak, som er i bruk til vannkraftproduksjon. Det er ikke framkommet at det er aktuelt å heve HRV for dette magasinet. Det er betydelig eksisterende bebyggelse og infrastruktur inntil reguleringsmagasinet. Magasinet grenser til flere eksisterende verneområder. Eventuell heving må derfor allerede i dag vurderes etter naturmangfoldloven § 48.

Eventuell drift av framtidige funn av forekomster av mineralske ressurser

Regjeringen er opptatt av å legge til rette for fremtidig vekst i mineralnæringen. Skogområdene som forslås vernet, kan inneholde mineralforekomster som kan gi grunnlag for fremtidig verdiskaping og næringsutvikling. Vern av de foreslåtte skogområdene utelukker ikke muligheten for eventuell utnyttelse av funn av betydelige mineralressurser dersom slik virksomhet kan skje på en miljømessig forsvarlig måte.

Dersom ny kunnskap i framtiden viser at det fins viktige forekomster av mineralske ressurser i verneområdene, må eventuell utdrift av disse forekomstene vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Denne lyder: *”Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.”* Skogvernområdene er generelt relativt små, noe som innebærer at avstanden mellom vernegrense og en eventuell påvist drivverdig mineralressurs ofte kan være relativt liten. Dette øker de tekniske mulighetene for at eventuell utdrift av mineralforekomster som pr. i dag ikke er kjent, kan foretas uten at tiltaket har vesentlig negativ virkning på naturkvalitetene i verneområdet. Dette kan for eksempel gjøres ved underjordisk drift med uttakssted utenfor verneområdet. Det kan likevel ikke utelukkes at det kan være aktuelt å benytte dagdrift i verneområdet for å utvinne mineraler med et betydelig verdiskapingspotensial. Dersom underjordisk drift med uttakssted utenfor verneområdet ikke er mulig, vil eventuell utvinning av mineralforekomster ved dagdrift måtte vurderes etter § 48 i naturmangfoldloven. Når tiltaket behandles etter denne generelle dispensasjonsbestemmelsen vil hensynet til vesentlige samfunnsinteresser bli vurdert og avveid opp mot verneinteressene.

Hogst av ved til hytter i verneområdet

I enkelte tilfeller er det i § 7 i forskriften åpnet for søknad om hogst av ved til eksisterende hytter i verneområdet. I skogreservater er det generelt et mål at skogen skal få utvikle seg mest mulig urørt av menneskelig aktivitet, også vedhogst. Derfor legges det primært til grunn at ved bør hogges utenfor verneområdet og kjøres inn til eksisterende hytter. Det må gjøres en vurdering i hvert enkelt tilfelle om belastningen på verneområdet blir mindre om det tillates vedhogst rundt hyttene i verneområdet enn at veden blir transportert inn til hyttene gjennom verneområdet. Dersom det gis tillatelse til hogst av ved til eksisterende hytter, må det settes vilkår bl.a. om lokalisering og gjennomføring av hogsten, hogstmengde og treslag som kan hogges, slik at verneverdiene i området ikke reduseres. Hogst skal uansett ikke skje i registrerte kjerneområder.

Motorferdsel på barmark

Det er i enkelte tilfeller i verneforskriftens § 7 åpnet for at det etter søknad kan gis tillatelse til motorferdsel for ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter

Enkelte verneforskrifter kan i § 7 ha bestemmelser som åpner for nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter. Det legges til grunn at slik transport fortrinnsvis bør skje på veier, eller alternativt med beltekjøretøy på snødekt mark, bl.a. fordi det her ofte er snakk om betydelig vekt som skal transporteres og betydelig potensialet for sporskader. Transport på barmark utenfor veier er aktuelt kun i enkelte spesielle tilfeller hvor transport med beltekjøretøy på snødekt mark ikke er mulig eller praktisk gjennomførbart, og dersom slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter. Dette må vurderes konkret i det enkelte tilfellet.

Utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder

Dersom det oppstår behov i framtida som ikke er regulert i den enkelte forskrift, kan slike tiltak vurderes etter forskriftens generelle dispensasjonsbestemmelse i § 8. KLD legger imidlertid til grunn at selv om nåværende grunneier ikke har sett behov for utsetting av saltstein eller oppsetting av gjerder, kan behovet endre seg i framtida. Da kan det være hensiktsmessig at dette er omtalt i forskriftene. Forutsetningen er at tiltakene kan gjennomføres uten å skade verneverdiene. Saltsteiner tiltrekker seg både husdyr og hjortevilt og kan lokalt føre til betydelig tråkkslitasje og gjødselpåvirkning omkring saltsteinene. Også gjerder kan føre til tråkkslitasje. For enkeltområdene i denne vernesaken legges følgende til grunn for å ivareta natur som er sårbar for slitasje og tråkk som kan følge av utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder:

- For områder som er vurdert som relativt robuste mht. slitasje og tråkk og samtidig av en viss størrelse er det tatt inn et punkt i forskriften om utsetting av saltstein under § 4, og under § 7 et punkt om oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting samt et punkt om nødvendig motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder.
- For enkelte områder som har innslag av sårbar natur mhp. slitasje og tråkk er punktet om utsetting av saltstein plassert under § 7, da man må kunne sikre bl.a. at plassering av saltstein ikke skjer i sårbare områder.

- For små områder som er sårbare for slitasje og tråkk er nevnte punkter ikke tatt inn i forskriften. Her kan også saltstein og gjerder oftest plasseres utenfor områdene.
- Det er også lagt vekt på om beiting er aktuelt, eksempelvis i svært bratt terreng.

Kulturminner og kulturmiljøer

Det forutsettes et tett samarbeid mellom kulturminnemyndighetene og naturforvaltningsmyndighetene i enkeltsaker om kulturminner og kulturmiljøer innenfor de foreslåtte verneområdene. Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av både fredete og ikke-fredete kulturminner skal skje på en slik måte at både natur- og kulturminneverdier ivaretas på best mulig måte. Slike tiltak avklares derfor med forvaltningsmyndigheten for verneområdene, slik at verneverdiene ikke forringes. Forskriftenes punkter om kulturminner og kulturmiljøer er kun en presisering av kulturminnelovens bestemmelser, som også gjelder innenfor de foreslåtte verneområdene. Klima- og miljødepartementet vil understreke at inngrep i, istandsetting og skjøtsel av kulturminner og kulturmiljøer som er fredet i medhold av kulturminneloven, bare kan skje etter tillatelse fra kulturminnemyndighetene.

Sykling på veier og stier

Det er i flere verneområder åpnet for sykling på eksisterende veier og stier som er vist på vernekartet. I områder hvor verneverdiene er vurdert som sårbare for slik påvirkning er det i forskriftene tatt inn bestemmelse om at sykling ikke tillatt, jf. Meld. St. 18 2015-2016 *Friluftsliv*. I enkelte områder der det ikke fins ikke stier eller veier, er sykling følgelig ikke tillatt.

Idrettsarrangementer og andre arrangementer

Formuleringen om arrangementer i § 3, som tidligere hadde ordlyden "*Bruk av naturreservatet til idrettsarrangementer og andre større arrangementer er forbudt*" er endret til "*Bruk av naturreservatet til større arrangementer er forbudt.*" Den nye formuleringen omfatter både idrettsarrangementer og andre arrangementer, og avgrensningen til større arrangementer gjelder uansett type arrangement.

Unntak for militær operativ virksomhet

Reglene om ferdsel i verneforskriftene er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet. Forsvarets operative hovedkvarters bruk av begrepet operativ virksomhet har på grunn av utviklingen i samfunnet, endret seg. KLD vil presisere at det som regnes som operativ virksomhet etter verneforskriftene ikke endres som følge av Forsvarets interne endring av dette begrepet. KLD legger til grunn at forvaltningsmyndigheten og Forsvaret oppretter dialog om all planlagt aktivitet som vil kunne berøre verneområder. Forvaltningsmyndighetene skal vurdere om det er behov for å søke tillatelse eller ikke avhengig av hvordan den enkelte verneforskrift er utformet. I noen verneforskrifter er det tatt inn særskilte unntaksbestemmelser om spesielle behov i bestemte områder. Departementet viser for øvrig til brev 3. april 2019 til verneområdestyrer og fylkesmenn om forståelsen av begrepet militær operativ virksomhet.

Nasjonal ramme for vindkraft

I flere av områdene har NVE gitt innspill om at de foreslåtte verneområdene ligger innenfor eller grenser opp mot forslag til egnede vindkraftområder og mulige tilkomstområder til disse i Nasjonal ramme for vindkraft. I lys av at regjeringen nylig har besluttet at den ikke vil gjennomføre rammen, vil den ikke ha betydning for vurdering av verneforslaget.

Annet

I enkelte formålsbestemmelser er beskrevet at skogen er urskogspreget. Dette innebærer at skogen ikke har synlige spor etter hogst eller andre inngrep.

Utover endringer som nevnt over har KLD foretatt mindre justeringer i forskriftene, hovedsakelig av teknisk art og med sikte på enhetlig behandling av tema der ikke hensyn til verneverdier tilsier strengere regulering. KLD slutter seg forøvrig til Miljødirektoratets vurderinger i kap. 7.

8. Merknader til det enkelte område

Nedenfor er gjengitt sentrale opplysninger om saksbehandlingen for enkeltområdene, viktige høringsinstansers hovedsynspunkter og hovedinnholdet i vurdering og tilråding fra fylkesmannsembetene, Miljødirektoratet og Klima- og miljødepartementet. For detaljert omtale av de samme tema samt lister over høringsinstanser vises til Miljødirektoratets tilråding samt til aktuelle tilråding fra fylkesmannsembetene. Verneverdiene i enkeltområder er beskrevet i tilrådingen fra Miljødirektoratet. Under ”inngrep” oppgis tekniske inngrep for områder der man kjenner til slike inngrep. Der det ikke er gjengitt høringsuttalelser er det ikke kommet uttalelser av vesentlig betydning til aktuelle områder.

1. Ytste Skotet naturreservat, Stordal kommune, Møre og Romsdal

Totalareal ca. 1680 dekar, hvorav ca. 1500 dekar er produktiv skog.

Inngrep: Stier, flere kulturminner, spesielt ved Bjørkeneset og Vollvika. Det er et landfeste og innfesting for flytebrygge ved Bjørkeneset.

Hovedsynspunkter i høringen

Storfjordens Venner vil endre navn på området fra Ytste Skotet til Ytste-Skotet, unntak for istandsetting av kulturminner og en hogstsoner rundt kulturminner og landfeste for flytebrygge.

Fylkesmannen tilrår å endre navnet på området til Ytste-Skotet og unntak for istandsetting av kulturminner og hogstsoner avmerket i vernekart.

Miljødirektoratet viser til at riktig skrivemåte ifølge Kartverket er Ytste Skotet uten bindestrek. Direktoratet slutter seg for øvrig til Fylkesmannen og tilrår vern av Ytste Skotet naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Ytste Skotet naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

2. Ørnakken naturreservat, Stordal kommune, Møre og Romsdal

Nytt verneareal ca. 290 dekar, hvorav ca. 211 dekar er produktiv skog. Totalareal 4452 dekar.

Inngrep: Et granplantefelt i grensa til det eksisterende naturreservatet, spredte forekomster av granplanting uten særlig tilvekst, noen turstier i og en teleantenne.

Hovedsynspunkter i høringen:

Nordre Sunnmøre landbrukskontor og Nordre Sunnmøre skogeierlag viser til at området er satt til verneskog, at fallved bør ryddes etter stormfelling, at nedbryting frigjør CO₂ og at skogen er drivverdig og kan gi verdiskaping.

Fylkesmannen vektlegger at grunneier har tilbydd eiendommen til vern for å sikre biologisk viktige verdier i et svært verdifullt kjerneområdet for kystfuruskog. Området omfatter to lokaliteter med boreonemoral regnskog som er vurdert som sterkt truet, og undersøkelsesområdet Svartavatnet øst blir vurdert som regionalt til nasjonal verdifullt. Utvidelsen vil bidra til å styrke kvalitetene og øke andelen kjerneområder der. Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår utvidelse av Ørnakken naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Ørnakken naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

3. Geitåa naturreservat, Surnadal kommune, Møre og Romsdal

Totalareal 428 dekar, hvorav 300 dekar er produktiv skog.

Inngrep: Ingen tekniske inngrep, ingen stier. I forbindelse med oppstartmeldingen påpekte NVE at området ligger om lag 50 meter fra en distribusjonslinje. Drift og vedlikehold av denne vil ikke påvirkes av verneforslaget.

Hovedsynspunkter i høringen:

Det har ikke kommet inn høringsuttalelser til verneforslaget. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) hadde merknader til oppstartmeldingen. NVE viser til digital kartlegging av potensial for småkraft i området. Det er i dag ikke dammer, målestasjoner eller kraftanlegg i området, men det er et potensial for vasskraft med en effekt på 1 MW, gitt en vassføring på 0,32 m³/s og en brutto fallhøgde på 261,67 meter. Et mulig kraftverk kan bygges med inntak nord for grensa til det foreslåtte verneområdet og kraftverket sør for grensa. Det kan potensielt bli en konflikt knyttet til tilgang til rørgate og inntak i bygge- og driftsfasen.

Fylkesmannen viser til at grunneier ikke har gitt tilbud om vern av bekken i tilfelle det skulle bli aktuelt å bygge minikraftverk. Det går i dag en traktorveg på østsiden av den aktuelle bekken. Denne kan eventuelt benyttes i forbindelse med en utbygging av et slikt anlegg. Fylkesmannen tilrår at området blir vernet i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Geitåa naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at verneforslaget bare har virkning innenfor vernegrensen. Departementet viser samtidig til at konsesjonsmyndigheten må vurdere retningslinjene i naturmangfoldloven § 49 i en fremtidig konsesjonssak: Dersom eventuell fremtidig regulering "kan innvirke på verneverdiene i et verneområde, skal hensynet til disse verneverdiene tillegges vekt ved avgjørelsen av om tillatelse skal gis". Departementet viser til at formålet med vernet er bevaring av ulike skogtyper, og vurderer det som lite sannsynlig at fremtidig utnytting av bekken øst for vernegrensen vil ha betydning for disse verneverdiene. Formålet med vernet er også bevaring av en bekkekløft, som er et mindre sidevassdrag som renner gjennom foreslått verneområde. Heller ikke denne bekkekløften vil etter departementets vurderinger bli påvirket av forslaget. Det er konsesjonsmyndighetene som har ansvaret for vurderingen etter naturmangfoldloven § 49. Departementet slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Geitåa naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

4. Kanestraum naturreservat, Tingvoll kommune, Møre og Romsdal

Totalareal 1942 dekar, hvorav 1300 dekar er produktiv skog.

Inngrep: Området grenser til ryddegate for 22 kV-kraftlinje. Det er ingen tekniske inngrep innenfor det foreslåtte verneområdet. En traktorveg går så vidt inn i det vestlige delområdet.

Hovedsynspunkter i høringen:

NEAS AS har flere 22 kV-høyspentlinjer i området som foreslår vernet og peker på at det er vanskelig å se ut fra høringskartet hvor langt fra verneforslaget disse linjene ligger. NEAS har i dag rettigheter på et ryddebelt på 16 meter for 22 kV-linjer, dvs. 8 meter ut fra hver side av midten på linja. NEAS er avhengige av tilkomst til linjene med motorisert verktøy, primært fra eksisterende veg på motsatt side av linja i forhold til verneforslaget.

Fylkesmannens viser til at selve kraftlinja ligger på utsiden av det foreslåtte verneområdet. Det er litt usikkert hvordan vernegrensen går i forhold til ryddegaten. Det er mulig å søke dispensasjon etter verneforskriftens § 8 hvis det viser seg at NEAS vil få behov for tiltak eller har motorferdsel innenfor vernegrensen. Fylkesmannen tilrår at området blir vernet i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets støtter i hovedsak Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet, men tilrår at grensen legges utenfor ryddesonen, som i dag varierer mellom 5 og 7 meter fra kraftlinja. Vi tilrår at vernegrensen legges minst 8 meter fra kraftlinja. Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Fylkesmannen og tilrår vern av Kanestraum naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Kanestraum naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

5. Bugen naturreservat, Bremanger kommune, Sogn og Fjordane

Totalareal 385 dekar, hvorav 300 dekar er produktiv skog.

Inngrep: En 22 kV kraftlinje, en traktorveg og noen stier.

Hovedsynspunkter i høringen:

NVE: Forskriften § 6 mangler unntak for motorisert transport for drift og vedlikehold av kraft- og energianlegg ved akutt utfall eller fare for akutt utfall. NVE ser ikke at det er andre konflikter med energi- og vassdragsanlegg innenfor verneforslaget. SFE Nett uttaler at 22 kV-linjen vil få et stort behov for vedlikehold og trolig justering av trase. Slik SFE Nett tolker forslaget til verneforskriften er det gitt unntak for at bedriften drifter, vedlikeholde og oppgradere linja på en trygg og forsvarlig måte. En grunneier ønsker å etablere en natursti i området med små informasjonsskilt med navn på rødlistede lav- og mosearter som befinner seg i området. Grunneier ønsker å bruke eksisterende traktorveg og stier og dyretråkk i området, og på peker at det ikke er aktuelt med inngrep i området for å gjennomføre dette.

Fylkesmannens har tatt inn standard bestemmelser om vedlikehold og fornying av kraftlinjer og motorferdsel ved akutt utfall, samt en bestemmelse om tillatelse til merking og tilrettelegging av natursti § 7. Fylkesmannen tilrår at området blir vernet i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag og tilrår vern av Bugen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Bugen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

6. Gaddeskogvatnet naturreservat, Bremanger kommune, Sogn og Fjordane

Totalareal 1670 dekar, hvorav 920 dekar er produktiv skog.

Inngrep: En umerket sti, ellers ingen kjente inngrep.

Hovedsynspunkter i høringen:

NVE har ikke merknader til verneforslaget, og skriver at det ikke er noen konflikter knyttet til energi- og kraftanlegg som NVE kjenner til i dette området.

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Gaddeskogvatnet naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Gaddeskogvatnet naturreservat.

7. Sørebdalen naturreservat, Høyanger kommune, Sogn og Fjordane

Totalareal 8820 dekar, hvorav 5195 dekar er produktiv skog.

Inngrep: Gammel ferdselsveien gjennom Sørebdalen opp til stillen er mye brukt og har en steinmur på den meste brukte delen. Det står et båtopptrekk med vinsj i sørenden av Almedokkevatnet. De gamle almetrærne i Sørebdalen har tidligere vært styvet. Det går en 22 kV kraftlinje i nordre del av området, like ved vannet.

Hovedsynspunkter i høringen:

NVE: I den sørlige delen av verneforslaget ligger en kraftverkstunnel med inntak i Øystrebotnvatnet. Vannet overføres til Matre M kraftverk som BKK Produksjon eier. Selve inntaket er utenfor verneområdet, mens tunnelen ser ut til å gå gjennom det foreslåtte området. NVE forutsetter at BKK Produksjon vil uttale seg om hvorvidt vern av området vil hindre drift, vedlikehold og oppgradering av overføringstunnelen. Det er i tillegg kartlagt (digitalt) vannkraftpotensial på 3,54 GWh/år med utløp i Almdokkevatnet. Utbyggingskostnaden er anslått til 3,54 kr/KWh, noe som er relativt lavt sammenliknet med krafverksprosjekter som har konsesjon men ikke er utbygd. NVE kan ikke utelukke at det ville være lønnsomt å utnytte dette potensialet. NVE kjenner ikke til konkrete planer om utbygging. En distribusjonslinje eid av BKK Nett går gjennom området. NVE anbefaler å inkludere standard betingelser for drift, vedlikehold og oppgradering av kraft- og energianlegg i forskriften. SFE Produksjon AS skriver at produksjon av fornybar energi fra vannkraft er svært utbredt i det omkringliggende landskapet til Sørebdalen. SFE Produksjon bygger nå Østerbø kraftverk og BKK har flere regulerte og overførte vatn/elver mot sine anlegg i sør. Like øst for Almdokkevatnet, men utenfor verneforslaget, ligger det et ca. 1 kvadratkilometer stort uregulert delfelt med flere småvann som naturlig drenerer til Almdokkevatnet og Sørebdalen. Disse kan potensielt utnyttes til kraftproduksjon. SFE Produksjon mener derfor at verneforskriften må utformes slik at den ikke er til hinder for en optimal utnyttelse av disse vannressursene ved eventuelle tilleggsoverføringer

i framtiden. BKK Produksjon AS uttaler at de ikke har merknader til at det opprettes et naturreservat i det aktuelle området, men etterlyser at det verken i verneforslaget eller i forskriften er nevnt at Sørebdalen er omfattet av vassdragskonsesjonen for Matre- og Førdevassdragene. Det foreslåtte verneområdet vil derfor bli opprettet med et regulert vassdrag. Det er ikke krav til minstevannføring ut fra Øysterbotnvatnet som er varig senket med 3 meter. BKK påpeker videre at det ikke trenger å være konflikt mellom vassdragsreguleringen og planlagt vern. Øysterbotnvatnet ligger utenfor det planlagte verneområdet, og reguleringen påvirker ikke verneområdet bortsett fra at vannføringen gjennom Sørebdalen er sterkt redusert i forhold til naturlig vannføring. BKK vil vanligvis ta seg fram til Øystrebotnvatnet med helikopter eller ved å gå stien fra Sorebø gjennom verneområdet, alternativt over fjellet fra Årdalsvatnet. All landing med helikopter vil også skje utenfor det foreslåtte verneområdet. BKK Nett AS: Det må tas inn bestemmelse om vedlikehold, drift og fornying av kraftlinje som går gjennom området. Det må åpnes for bruk av og landing med helikopter.

Fylkesmannen mener at vannkraftproduksjon i elva ned til Almedokkevatnet vil medføre tap av store dokumenterte naturverdier. Fylkesmannen er heller ikke kjent med at det er planer om utbygging her. Det potensielle prosjektet SFE Produksjon tar opp med tilleggsoverføring til eksisterende prosjekt, vil etter det Fylkesmannen oppfatter være en mindre uheldig løsning enn et kraftverk i elva som drenerer til Almedokkevatnet. Prosjektene i delfeltene som SFE omtaler, ligger utenfor det foreslåtte naturreservatet og skal ikke skal omtales i verneforskriften. Det tas inn standard bestemmelser om kraftlinje. Etter befaring med grunneierne i området foreslår Fylkesmannen også at det i § 7 tas inn bestemmelser om tilretteleggingstiltak på stier i området og oppsetting av to båtopptrekk med vinsj ved Almedokkevatnet, samt unntak i § 4 for bruk av etablerte bålplasser ved Almedokkevatnet. Det er tatt inn standard bestemmelser om nødvendig motorferdsel til drift og vedlikehold kraftlinjer. Fylkesmannen tilrår for øvrig at området blir vernet i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Sørebdalen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at verneforslaget bare har virkning innenfor vernegrensen. Det er derfor ikke aktuelt å ha bestemmelser om tiltak utenfor vernegrensen slik SFE Produksjon anmoder om. Departementet viser samtidig til at konsesjonsmyndigheten må vurdere retningslinjene i naturmangfoldloven § 49 i en fremtidig konsesjonssak: Dersom eventuell fremtidig regulering "kan innvirke på verneverdiene i et verneområde, skal hensynet til disse verneverdiene tillegges vekt ved avgjørelsen av om tillatelse skal gis". Departementet viser til at formålet med vernet er bevaring av skog, og vurderer det ut fra dagens kunnskapsgrunnlag som lite sannsynlig at eventuell fremtidig utbygging av delfeltet vil ha nevneverdig betydning for disse verneverdiene. Det er konsesjonsmyndighetene som har ansvaret for vurderingen etter naturmangfoldloven § 49. Departementet slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Sørebdalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8. Torstveit naturreservat, Vindafjord kommune, Rogaland

Totalareal 2600 dekar, hvorav 2000 dekar er produktiv skog.

Inngrep: Området bærer noe preg hogst og beite. Grunneier har sau som beiter i skogen. Det er noen små delområder med gran og områder hvor det er hogd. Det går en kraftlinje gjennom den nordlige delen av området. I tillegg går det flere traktorveger inn i området samt en rekke stier. En relativt kort del av en bilveg vegen går gjennom området.

Hovedsynspunkter i høringen:

NVE viser til sine merknader til oppstartmeldingen om kraftnett og vedlikehold av dam for eksisterende minikraftverk. Vannvegen og inntaksdammen til Sandvik minikraftverk ligger utenfor verneområdet, men ferdsel til elva og til dammen skjer gjennom det foreslåtte verneområdet langs Stokkedalsvegen mellom Torstveit og Sandvika. NVE anser hensynet til dette ivaretatt gjennom § 6. Hensynet til eksisterende kraftnett er og ivaretatt i forskriften. NVE peker også på at det tidligere var planer om regulering av Sandviktjørna da Sandvik kraftverk ble bygd. Tapt produksjon ved å la være å regulere ble beregnet til 0,12 GWh i endringsmeldingen, mens kostnaden for reguleringsanlegg er beregnet til 0,39 millioner kroner. NVE skriver videre at etablering av et reguleringsmagasin kan dermed anslås å ha en utbyggingskostnad på 3,25 kr/kWh og et lønnsomt kraftpotensial.

Fylkesmannen viser til store naturverdiene innenfor området, og at området blir et viktig knutepunkt i et større nettverk av verneområder med fuktig kystnær furuskog. Området er en del av de mest stabile rekrutteringsområdene for havørn i Rogaland. Området har både lokale og regionale naturverdier som er viktige med hensyn til de nasjonale målene om å ivareta livskraftige populasjoner og biologisk mangfold. Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått i høringen.

Miljødirektoratet viser til at Sandviktjørna ligger utenfor det foreslåtte verneområdet. En eventuell utbygging her vil derfor ikke komme i direkte konflikt med verneformålet. Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Torstveit naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Torstveit naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

9. Nordåker naturreservat, Tysvær kommune, Rogaland

Totalareal 773 dekar hvorav 650 dekar er produktiv skog.

Inngrep: En jaktbu sentralt i området, høstingsskog avmerket i kart. Området bærer preg av tidligere hogst og beite. Det er ingen stier eller veger i området.

Hovedsynspunkter i høringen:

Statkraft SF og Statens Vegvesen uttaler at de ikke har merknader til saken.

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Nordåker naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Nordåker naturreservat.

10. Skurvedalen naturreservat, Forsand kommune, Rogaland

Totalareal 2947 dekar, hvorav 818 dekar er produktiv skog.

Inngrep: Tidligere stølsdrift har påvirket de øvre delene av vernearealet. Stølsbygninger og hytter i området er holdt utenfor vernegrensa. Skutertrasé til stølene går gjennom deler av området. Det er ingen veger eller stier innenfor verneforslaget. Det ligger en kraflinje 400 meter sør for området.

Hovedsynspunkter i høringen:

NVE viser til at Lyse Elnett og Statnett SF ikke kommenterte oppstartmeldingen. NVE ser ikke at verneområdet er i direkte konflikt med eksisterende eller planlagte nettanlegg. Statkraft SF har revurdert sin tilbakemelding til oppstartmeldingen, og kommenterer at det er planlagt en 420 kV transmisjonsnettledning som vil gå omtrent 400 meter sør for vernegrensa. De peker på et behov for ferdsel innenfor verneområdet for å komme ut til anlegget ved Kåsaknuden. Statnett ber derfor Fylkesmannen om å vurdere å tilpasse forskrifta til deres behov for motorisert bakketransport. Særlig ønsker Statnett at det blir gitt unntak fra ferdselsrestriksjonene for beltekjøretøy på snødekt mark, og foreslår samtidig at det blir utarbeid en transportplan.

Fylkesmannen tar Statnett SF sine innspill til etterretning. De fleste behovene om drift, vedlikehold, istandsetting, oppgradering og fornying av ledningsnett og samt motorferdsel til dette er allerede dekket av verneforskriften. Statnett sitt behov for ferdsel vinterstid blir løst med ny bestemmelse i § 6 andre ledd bokstav f. For å redusere den totale belastningen av motorisert ferdsel i verneområdet legges det opp til at denne ferdselen skal skje i samme trasé som snøskutertraséen til Songesandstølane. Etter Songesandstølane går den naturlige traséen til Kåsaknuden utenfor vernegrensa i sør. Fylkesmannen tilrår for øvrig at området blir vernet som foreslått i høringen.

Miljødirektoratet har plassert bestemmelsen om bruk av lette beltekjøretøy på snødekt mark i samband med arbeid på transmisjonsnett til § 7. Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Fylkesmannen og tilrår vern av Skurvedalen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Skurvedalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

11. Nordraheia naturreservat, Hjelmeland kommune, Rogaland

Totalareal 17865 dekar, hvorav 12647 dekar er produktiv skog.

Inngrep: Området bærer lite preg av nyere kulturpåvirkning, kun mindre forekomster med gran og noen mindre inngrep ved hyttene. Kaste- og låssettingsplass for landnot ved Oksagjuvet.

Hovedsynspunkter i høringen:

NVE har ingen merknader. Rogaland fylkeskommune påpeker at tre støler og en ødeåker med uavklart vernestatus kan ha opphav fra før reformasjonen og vil i så fall være automatisk fredede. Området har potensial for flere funn. Det må fremgå av forskriften at tiltak knyttet til automatisk fredede kulturminner også trenger tillatelse etter kulturminneloven. En grunneier mener at hans eiendom 37/8 feilaktig ble inkludert i forslag til forskrift.

Fylkesmannen viser til at kulturminner skal ivaretas og at det er bestemmelser om dette i forskriften. Tiltak må ha tillatelse eller være hjemlet i både verneforskrift og kulturminneloven. Forvaltning av kulturminner bør inngå i forvaltningsplan for området. Fylkesmannen tilrår for øvrig at området blir vernet som foreslått i høringen.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Nordraheia naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Nordraheia naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

12. Øykjeheia naturreservat (utvidelse), Sirdal kommune, Rogaland

Nytt verneareal 2793 dekar, hvorav 1735 dekar er produktiv skog. Nytt totalareal 15953 dekar.

Inngrep: Ingen kjente tekniske inngrep innenfor det foreslåtte utvidelsesarealet. Sør for området går eksisterende sentralnettlinje. Ved Lindvatnet ligger inntaksmagasin til Finså kraftverk. Alle eksisterende tiltak samt potensielt område for utvidelse eller ombygging av kraftledning er utelatt fra arealet som ble sendt på høring.

Hovedsynspunkter i høringen:

Statnett SF er fornøyd med at merknad til oppstartsmeldingen om å endre avgrensingen av verneområdet er fulgt opp. Det er behov for motorferdsel til den resterende delen av Statnetts 300 kV transmisjonsnettledning Tonstad-Stokkeland, som ligger inne i eksisterende naturreservat, samt enkel transportplan i samråd med vernemyndighetene. NVE mener det er positivt at grensen for utvidelsen er flyttet.

Fylkesmannen viser til at det er tatt inn bestemmelse om drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. En transportplan kan vurderes i forbindelse med en flerårig tillatelse til motorferdsel. Fylkesmannen tilrår vern som foreslått i høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens og tilrår vern av Øykjeheia naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Øykjeheia naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

13. Staven naturreservat, Bygland kommune, Aust-Agder

Totalareal 556 dekar, hvorav 415 dekar er produktiv skog.

Inngrep: Det går en eksisterende traktorveg gjennom området til bakenforliggende skog.

Hovedsynspunkter i høringen: NVE uttaler at området ikke kommer i konflikt med noen av NVE sine interesser. Statens Vegvesen Region Sør viser til at vernegrensen er lagt tett opp til Riksveg 9. Vern kan vanskeliggjøre gjennomføring av vegutbedringer. Vernegrensen bør trekkes 30 meter opp fra midten av dagens RV9. Bygland kommune etterlyser Fylkesmannens kommentarer til innspill til oppstartsmeldingen om avgrensingen ved RV9 og produksjonsskog.

Fylkesmannen tilrår å endre navnet fra Kleivstøylheii til Staven etter innspill fra grunneierne. Fylkesmannen har vektlagt å få med hele gradienten av skog fra nederst ved Sandnesfjorden og opp til den bratte bergveggen i vest. Ved takstbefaringen ble det også funnet enkelte elementer med store naturverdier, blant annet flere grove og styva almetrær innenfor disse arealene. Vegvesenet har i dialog med Fylkesmannen bekreftet at det ikke foreligger konkrete planer om utvidelse eller ombygging av RV9. Fylkesmannen kan dermed ikke se grunn til å innsnevre verneområdet slik det er tilbudt av grunneier. Av hensyn til trafikksikkerhet og vedlikehold er det

tatt inn bestemmelse i § 7 om rydding langs riksvegen og innenfor vernegrensa med en bredde på om lag 10 meter. Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med endinger i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Staven som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Staven naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

14. Frubæråsen naturreservat, Evje og Hornnes kommune, Aust-Agder

Totalareal 928 dekar, hvorav 830 dekar er produktiv skog.

Inngrep: Ingen kjente tekniske inngrep, stier eller veger innenfor området.

Hovedsynspunkter i høringen: NVE. Grensen til området i nordvest befinner seg langs vassdraget Skjerka. NVE vil gjøre Agder Energi oppmerksom på dette i forbindelse med evt. vedlikehold av dam og rydding av den nordlige delen av vassdraget.

Fylkesmannen har ikke mottatt innspill fra Agder Energi om nødvendige hensyn langs Skjerka elvevassdrag. Det er tatt ut et parti på 287 dekar fra området etter høringsrunden. Mestepartene av dette arealet består av ungskog og hogd areal. Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift i samsvar med høringsforslaget og nevnte grenseending.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Frubæråsen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Frubæråsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

15. Eldhusliane naturreservat, Birkenes kommune, Aust-Agder

Totalareal 412 dekar, hvorav 386 dekar er produktiv skog.

Inngrep: En traktorveg krysser området i nord.

Hovedsynspunkter i høringen

Statens Vegvesen viser til innspillet ved oppstart om vegutbedringer på Riksveg 41 og mener det er usikkert hvilke tiltak § 8 kan gi dispensasjon til. Vernegrensen må derfor justeres til øst for eksisterende kraftlinje langs riksvegen. NVE uttaler at området krysses av en 22 kV-linje som tilhører Agder Energi Nett AS. NVE ønsker at formuleringen "*Endring av mastepunkt, dvs. mastetype/mastehøyde og evt. For flytting av mastepunkt dersom det er hensiktsmessig*" blir tatt med spesifikt i verneforskriften og at tinglyste rettigheter/skjønn videreføres. I tillegg ber NVE om at § 6 d) endres til "*nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall og fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg.*" Agder Energi Nett: Vern må ikke svekke deres rettigheter til drift, vedlikehold og ombygging av eksisterende anlegg i området, og motorferdsel til dette. Birkenes kommune ønsker at store deler av verneområdet tas ut da dette er dekningsområde for et veganlegg som er bygget. Det er uheldig at høgproduktive områder blir med i frivillig vern-prosessen med mindre det kan dokumenteres helt spesielle verneverdier.

Fylkesmannen mener § 8 ivaretar Statens Vegvesen sitt innspill knyttet til ev. utbedring av RV41. Det foreligger ingen konkrete planer for utbedring per dags dato. Alle verneverdier fanges ikke opp i den biologiske rapporten som lages for et område. Fylkesmannen har også vurdert skogbruksplanen og området ved selvsyn og vil inkludere partier med høyproduktiv skog som vil gi grunnlag for spesielle biologiske kvaliteter på sikt. Fylkesmannen har endret verneforskriften § 6 etter NVE sitt innspill. Flytting av master rundt i verneområdet må ha tillatelse fra vernemyndighetene. Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Eldhusliane naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Eldhusliane naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

16. Lillestø naturreservat, Froland kommune, Aust-Agder

Totalareal 253 dekar, hvorav 247 dekar er produktiv skog.

Inngrep: En etablert sti innenfor området som delvis brukes til ridning er markert på vernekartet.

Høring: Mulig berørte instanser, herunder NVE, har ikke merknader.

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Lillestø som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Lillestø naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

17. Lindedalen naturreservat, Åmli kommune, Aust-Agder

Totalareal 898 dekar, hvorav 572 dekar er produktiv skog.

Inngrep: Ingen kjente tekniske inngrep eller stier i området.

Hovedsynspunkter i høringen:

NVE har ikke merknader. Åmli kommune stiller spørsmål ved om det er nødvendig å ta med så vidt omfattende produktive og vegnære skogareal.

Fylkesmannen viser til at verneverdiene er godt dokumentert gjennom naturfaglige registreringer. Området slik det foreslås, framstår som godt arrondert og inkluderer alle de tre kjerneområdene som ble registrert, samt en rekke livsmiljø registrert gjennom skogbrukets sertifiseringssystem Miljøregistreringer i Skog (MiS). Området er relativt lite i areal, men inneholder flere rødlistearter, spesielt knyttet til eik, og er variert med skogtyper som spenner fra gammel eik-lindeskog til relativt høyproduktiv granskog med innslag av osp og edellauvtrær. Både MiS-figurer og kjerneområder ligger tett opp mot den foreslåtte vernegrensen, og Fylkesmannen mener det derfor kan forsvares å også ta med noe produktivt bufferareal ut mot skogsbilveien i vest. Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Lindedalen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at Miljødirektoratet har gitt området ny avgrensing på bakgrunn av arealer som mest sannsynlig ikke oppfyller kriteriene for vern. Dette medfører at området reduseres med i alt 35 dekar sammenlignet med direktoratets opprinnelige tilråding. Departementet slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Lindedalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

18. Bjørnstadfjellet naturreservat (utvidelse), Gjerstad kommune, Aust-Agder

Nytt areal 706 dekar, hvorav 679 dekar er produktiv skog. Nytt totalareal 1539 dekar.

Inngrep: Det er stier samt en bu innenfor eksisterende areal, ellers ingen kjente inngrep.

Hovedsynspunkter i høringen:

NVE har ingen merknader. Språkrådet tilrår å endre navnet på verneområdet fra Bjørnstadfjell til Bjørnstadfjellet. Sistnevnte er eneste godkjente skrivemåte. Statskog ønsker å fjerne "fra bakken" i § 4 f slik at det skal være tillatt å fyre bål med tørrkvist generelt.

Fylkesmannen tilrår å endre navnet fra Bjørnstadfjell til Bjørnstadfjellet og å endre § 4 f. Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med den endringer verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår utvidelse av Bjørnstadfjellet naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Bjørnstadfjellet naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

19. Grønhovdåsen naturreservat, Fyresdal og Kviteseid kommuner, Telemark

Totalareal 3055 dekar, hvorav 2297 dekar er produktiv skog.

Inngrep: Det er ingen kjente tekniske inngrep, stier eller veger i området.

Høring: Mulig berørte instanser, herunder NVE, har ikke merknader.

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Grønhovdåsen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til ny informasjon fra Miljødirektoratet om en gammel hytte i området. Som følge av dette reduseres vernet areal med 3 dekar og det tilføyes en bestemmelse i § 7 om at det etter søknad kan gis tillatelse nødvendig motorferdsel på snødekt mark for transport av utstyr og material gjennom reservatet til hytten. Departementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Grønhovdåsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

20. Talleivstaulen naturreservat, Seljord kommune, Telemark

Totalareal 697 dekar, hvorav 636 dekar er produktiv skog.

Inngrep: En hytte ved Skrøyva og noen stier, eller ingen kjente tekniske inngrep i området.

Høring: Mulig berørte instanser, herunder NVE, har ikke merknader.

Fylkesmannen foreslår å ha med bestemmelse i § 5 om forbud mot sykling og riding utenfor eksisterende stier. Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Talleivstaul som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at kun *Talleivstaulen* er brukt i Sentralt stadnamnregister, og har endret navn på reservatet i tråd med dette. Departementet slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Talleivstaulen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

21. Bjørndalsfjellet naturreservat, Drangedal kommune, Telemark

Totalareal 1234 dekar, der 1178 dekar er produktiv skog.

Inngrep: Ved Kurdalstjønn ligger hytte og uthus samt båtplass. Fra Kurdalsbekken går det en ATV-veg- og slepe. Videre går det sti innover til Kurdalstjønn og videre langs tjønna til hytta. Det går en traktorveg fra vernegrensa og sørover opp mot Bjørndalen. Derifra går det en sti.

Høring: Mulig berørte instanser, herunder NVE, har ikke merknader. En grunneier ønsker ryddesone rundt bygningene og båtplassen samt å bruke eksisterende veger og sleper i forbindelse med uttransport av felt storvilt. Norges Jeger- og Fiskerforbund Telemark ønsker bestemmelse om tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk i § 7.

Fylkesmannen viser til at det er tatt inn bestemmelse om nødvendig motorferdsel for uttransport av felt storvilt. Det er dessuten åpnet for bruk og vedlikehold av vegen i § 4 med den standard og vegklasse disse vegene har på vernetidspunktet. Fylkesmannen foreslår å ta inn en bestemmelse i § 4 om ryddesone på inntil 3 dekar rundt hytte, uthus og båtplass ved Kurdalstjønn etter nærmere avtale med forvaltningsmyndigheten. Det tilrås også å ta inn standard bestemmelse om tiltak om forvaltning av vilt og fisk som foreslått av NJFF Telemark. Fylkesmannen tilrår for øvrig at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart som i høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Bjørndalsfjellet naturreservat.

Klima- og miljødepartementet vurderer at det ikke er behov for avtale med forvaltningsmyndigheten for å etablere ryddesone rundt eksisterende bygg, og har tatt bort krav om dette i § 4. Departementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Bjørndalsfjellet naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

22. Pindalen Øst naturreservat, Drangedal kommune, Telemark

Totalareal 686 dekar, hvorav 625 dekar er produktiv skog.

Inngrep: En traktorveg så vidt inn i området fra sør, ellers ingen inngrep eller stier.

Høring: Mulige berørte sentrale instanser, herunder NVE, har ikke merknader. NJFF Telemark ber om bestemmelse for tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk i § 7.

Fylkesmannen viser til at det finnes et annet naturreservat i Telemark med nesten identisk navn som det opprinnelig foreslåtte Brokefjellet. Fylkesmannen har vært i kontakt med grunneier og kommet fram til at Pindalen Øst kan brukes. Språkrådet har uttalt at Pindalen er et navn som kan godtas. Siden selve verneområdet ligger øst for Pindalen har Fylkesmannen foreslått at navnet Pindalen Øst brukes. Fylkesmannen tilrår bestemmelse i § 7 bom tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk. Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Pindalen Øst som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Pindalen Øst naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

23. Urdknuten naturreservat, Drangedal og Skien kommuner, Telemark

Totalareal 469 dekar, hvorav 447 dekar er produktiv skog.

Inngrep: Det er ingen kjente tekniske inngrep, stier eller veger innenfor området.

Høring: Mulig berørte sentrale instanser, herunder NVE, har ikke merknader. To grunneiere ønsker unntak for å fyre bål i forbindelse med utøvelse av jakt i området. NJFF Telemark ber om bestemmelse om tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk i § 7.

Fylkesmannen tilrår bestemmelse i § 4 om bålbrenning med tørrkvist eller medbrakt ved og bestemmelse i § 7 om bestemmelse om tiltak om forvaltning av vilt og fisk i § 7. Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Urdknuten som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Urdknuten naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

24. Bambleåsen, Bamble kommune i Telemark

Totalareal 1137 dekar, hvorav 1029 dekar er produktiv skog.

Inngrep: Det går en 420 kV transmisjonsnettlinje gjennom området. Det går to traktorveger inn i nordenden. Det går flere stier i området. En gapahuk er avmerket i vernekartet på Bambleåsen.

Hovedsynspunkter i høringen:

NJFF Telemark ber om bestemmelse for tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk i § 7. Statnett SF er eier av 420 kV transmisjonsnettledningen Arendal-Bamble over Bambleåsen. Vern må ikke vanskeliggjøre adkomst, ombygging, drift og vedlikehold av linja, og heller ikke reparasjoner ved akutte hendelser. I skrått terreng er det ofte behov for å rydde vesentlig bredere enn klausuleringsbeltet på 20 meter. Fylkesmannen ikke har imøtekommet Statnett på innspill til oppstartmelding på dette punktet. I stedet for generelt unntak for motorferdsel kan det utarbeides en transportplan i samråd med vernemyndighetene. Av hensyn til sikker strømforsyning må det kunne gjennomføres hogst i skrått terreng også utenfor rettighetsbeltet, med utgangspunkt i et unntak i forskriften § 4. Det foreslås en endring i § 4 f) som tilføyer "i og inntil verneområdet." NVE påpeker at en eventuell ny eller utvidet transmisjonslinje vil trenge konsesjon etter energiloven. I konsesjonsprosessen skal verneverdier vurderes nærmere opp mot forsyningsikkerhet for konkret trasévalg. NVE støtter Statnett SF sitt innspill om at en transportplan kan være et alternativ til en generell åpning for motorferdsel gjennom verneforskriften § 6. NVE støtter også Statnett SF sitt innspill om at det må åpnes for hogst også innfor verneområdet for anlegg som ligger på utsiden.

Fylkesmannen har gjort en mindre grensejustering for å holde en traktorveg utenfor verneforslaget. Dette medfører en reduksjon i areal på ca. 1 dekar i forhold til verneforslaget. Det finnes ikke noen konkret plan for utvidelse av eksisterende kraftlinje, og derfor tilrås ikke at det tas ut en sone på 80 meters bredde tvers gjennom hele det foreslåtte verneområdet. Det foreslås heller ikke å grense ut eksisterende kraftlinje. Fylkesmannen viser til standard bestemmelser for kraftlinjer i §§ 4, 6 og 7. Planer om en helt ny kraftlinje må vurderes etter naturmangfoldloven § 48. Det er ikke ønskelig generelt å åpne for motorferdsel. Unntak i § 6 ivaretar behovene ved akutt utfall på en god måte. Motorferdsel i forbindelse med ordinær drift og vedlikehold behandles normalt etter søknad. Det kan gis flerårige tillatelser til motorferdsel i forbindelse med slik ordinær drift og vedlikehold. Dette kan være effektivt og tidsbesparende for alle parter, under forutsetning av at verneverdiene ivaretas på en god måte, for eksempel ved at motorferdsel begrenses til fastlagte traséer. Fylkesmannen tilrår å ta inn standard bestemmelse om tiltak om forvaltning av vilt og fisk. Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Bambleåsen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at en 24 kV distribusjonslinje ligger inntil verneområdet og at avstanden til linjen er mindre enn 5 meter i sørøst. Departementet har derfor tatt inn unntak for drift og vedlikehold av denne i § 4. Departementet slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Bambleåsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

25. Bandaksliane naturreservat, Kvitseid og Tokke kommuner, Telemark

Areal ca. 12049 dekar hvorav ca. 8391 dekar produktiv skog.

Inngrep: Bandak er regulert. Vernegrense følger HRV. Det går en kraftlinje gjennom deler av området. Noen traktorveier går inn i området. På Ragnhildstaulen står en skogskoie.

Hovedsynspunkter i høringen:

Bane NOR SF, Statnett SF, Statens vegvesen Region sør og Forsvarsbygg har kommet med uttalelser og har ikke merknader. Advokat Olav Felland viser til at han i 2006 ble oppnevnt av formannskapet i Tokke kommune som medlem til en interkommunal arbeidsgruppe.

Arbeidsgruppa hadde som mål å ta opp igjen arbeidet med vegsamband Kviteseid – Dalen langs Bandak. Han skriver videre bl.a.: "På grunn av at det ikkje var oppnemnt nokon frå Kviteseid kommune, har det vore gjort lite i denne tida. Det kan likevel ikkje brukast som noko argument for at veginteressa ikkje har vore så stor. Dei fleste har rekna med at det vil koma ein veg på denne sida av Bandak før eller seinare. Det er særskild kjedeleg at ei framlegg om vern skal setje hinder for dette.» Tokke kommune, formannskapet uttaler: "Tokke kommune ynskjer ikkje at vernet skal omfatte området langs vegtraseen og ned til Bandak, langs ein mogleg framtidig veg frå Bandakslia i Tokke til Halvarsodden i Kviteseid." NVE har i forbindelse med oppstart opplyst at Ånebubekken har et småkraftpotensial på 1,9 GWh/år og kostnad 4-5 kr/kWh i 2018-priser. NVE er ikke kjent med at det foreligger konkrete planer om kraftverk her. Angående magasinet Bandak bør det være en buffersone mot dette, og det anbefales at grensa for vernet går noe høyere enn ved 72 m.o.h. Forskriften må ta hensyn til en 66 kV kraftlinje som krysser området. Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) har uttalt seg i forbindelse med oppstart at det i malmdatabasen til NGU er en punktregistrering av malmressurser. DMF opplyser videre at det i områdene rundt er bergrettigheter knyttet til mineralressurser, og det bes om at rettighetshavere blir gjort oppmerksomme på planene for vern.

Fylkesmannen har gjort en mindre endring etter høring lengst øst i området, hvor grensen er trukket litt inn for å få en traktorveg lagt på utsida. Det foreligger et planutkast fra 1988 for vei gjennom området. Den vegløse strekningen er ca. 12,5 km mellom eksisterende skogsbilveger fra Bandakslia i Tokke i vest og fram til Halvfarodden i Kviteseid i øst. For denne strekningen ble det laget et planskisse til veg. Dette er ikke del av gjeldende plan, og må derfor regnes som en skisse. Kommuneplanstatus i området er LNFR. Tokke kommune har uttalt at de ikke ønsker vern på den delen av området som er omfattet av forslaget til vegtraseen og ned til Bandak. Skissa for vegtraseen er lagt langs kote 100, dvs. om lag 30 meter over strandlinja. Det er videre opplyst at prosjektet omfatter tre tunneller på 460, 290 og 300 meter. I tillegg vil denne traséen kreve 15 bruer med 10 meter lengde eller mer. Samlet var kostnadene prosjektert til 42 millioner kroner i 1988. Det er ikke nevnt noe om skredsikring, men det er opplagt at deler av området er svært rasfarlig. NGU har så sent som i juni i 2018 utført målinger på oppdrag fra NVE. Det er satt ut målebølter og målestasjoner i området. Bygging av veg her vil med andre ord utløse store kostnader knyttet til rassikring. Mesteparten av det foreslåtte verneområdet ligger i Kviteseid kommune. Fylkesmannen har ikke mottatt uttalelse fra Kviteseid kommune. Heller ikke Telemark fylkeskommune har uttalt seg, og Statens vegvesen Region sør har heller ikke hatt merknader til saken. Fylkesmannen legger i sin vurdering avgjørende vekt på at grunneierne har kommet med tilbud om frivillig vern på hele det foreslåtte arealet. Fylkesmannen vil derfor ikke tilrå endringer i avgrensning, men tilrå vern på hele arealet som grunneierne har kommet med tilbud på. Dersom hensynet til vesentlige samfunnsinteresser i fremtiden gjør det nødvendig, kan unntak vurderes, jf. naturmangfoldloven § 48. Fylkesmannen tilrå avgrensningen som i høringsforslaget. Fylkesmannen tilrå at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift i samsvar med høringsforslaget og med endring i vernekart som beskrevet over.

Miljødirektoratet kan ikke ut fra DMFs kartløsning se at det finnes bergrettigheter innenfor eller i umiddelbar nærhet av det foreslåtte verneområdet. De gamle gruveanleggene ned mot Bandak er i all hovedsak grenset ut av verneforslaget. Når det gjelder forholdet til planer om vei i området, så har verken Telemark fylkeskommune, Statens vegvesen eller Kviteseid kommune hatt anmerkninger knyttet til verneplanen. Ut fra dette vurderes ikke disse veiplanene å være av stor samfunnsmessig betydning. Direktoratet vil derfor vektlegge grunneiernes ønske om å tilby

disse arealene til frivillig vern av skog. Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Bandaksliane naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at vegmyndighetene ikke har uttalt seg om en mulig vei i de bratte liene langs Bandak. Departementet vurderer at planutkastet fra 1988 for veien nå er uaktuelt. Området grenser til reguleringsmagasinet Bandak som brukes til vannkraftproduksjon. Det er ikke framkommet at det er aktuelt å heve HRV for dette magasinet. Det er betydelig eksisterende bebyggelse og infrastruktur inntil reguleringsmagasinet. Magasinet grenser til flere eksisterende verneområder. Eventuell heving må derfor allerede i dag vurderes etter naturmangfoldloven § 48. Departementet slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår at Bandaksliane naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

26. Vestre Risenhøgda naturreservat, Marker kommune, Østfold

Totalareal 2360 dekar, hvorav 2159 dekar er produktiv skog.

Inngrep: Området er preget av å være plukkehogd over tid. Det finnes ungskog og nylig hogd skog på de bedre bonitetene, særlig på østsiden av åsen. Det finnes en rekke gamle hesteveier som ble brukt i forbindelse med tidligere drifter i området. Risenvassdraget er regulert til fløtning. Det går en traktorveg i øst langs Risen til Svartevika. Det er to små hytter med brygge i området.

Hovedsynspunkter i høringen:

Språkrådet uttaler at dersom det anvendte navnet på området skal brukes tilrås skrivemåten Vestre Risen naturreservat i samsvar med vanlig norsk navnelaging. Språkrådet mener likevel at dette navnet ikke er helt optimalt, siden Vestre Risen ikke er et eksisterende navn.

Gorotjernshøgda naturreservat ser ut fra kartet ut til å være et dekkende navn på området.

NVE finner ikke noen konflikter knyttet til egne ansvarsområder. Det er ingen konkrete planer for sentral- eller regionalnett i det foreslåtte området. NVE har generelt ikke nettselskapenes planer for distribusjonsnett og viser til at Hafslund Nett og Statnett står på høringslisten. NVE viser til at området ligger i Haldenvassdraget som er omfattet av verneplan for vassdrag.

Interessegruppa Mer Villmark Nå støtter forslaget men mener at jakt ikke skal tillates.

Advokatfirmaet Hjort DA representerer grunneier vest for verneforslaget, som benytter veg i vestkant av verneforslaget for drift av tilliggende areal. Forslaget tar ikke i tilstrekkelig grad hensyn til dette. Vernegrensen må justeres slik at vernet ikke hindrer bruk, vedlikehold og oppgradering. Alternativ må verneforskriften endres slik at denne tar hensyn til dette og for motorferdsel. Vegen fortsetter nordover fram til eiendomsteig på 137/4.

Fylkesmannen er enig i at Vestre Risen ikke er hensiktsmessig og tilrår å endre navnet til Vestre Risenhøgda naturreservat. Fylkesmannen er enig med Interessegruppa Mer Villmark Nå at det er potensial for utvidelse av området, og Fylkesmannen er allerede i dialog med grunneiere for å vurdere frivillig vern på enkelte tilgrensende areal. Vernegrensen går langs vegen men ikke slik at den inngår i forslaget. Vernet vil derfor heller ikke være til hinder for bruk, vedlikehold eller oppgradering av vegen. Fylkesmannen bemerker at vegen videre fra snuplass og fram til teig 137/4 i sin helhet ligger på den tilbudte eiendommen 1/7 i Marker. Denne vegen er bygd og finansiert av 1/7, og det foreligger heller ingen hevd eller avtale med andre om kjøring på denne vegen. Fylkesmannen foreslår likevel å justere ut en sone på 20 meter langs denne vegen, slik at et verneområde ikke vil være til hinder for en eventuell vegtrasé her. Fylkesmannen vurderer videre at jakt kan fortsette. Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med de endringene som er beskrevet over.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Vestre Risenhøgda som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Vestre Risenhøgda naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

27. Viksætra naturreservat, Åmot kommune, Hedmark

Totalt verneareal 201 dekar, hvorav 167 dekar er produktiv skog.

Planstatus: Deler av området er omfattet av hensynssone for flom.

Inngrep: Det er gravd ned en seismisk kabel i områdets søndre del. Det antas at den ligger omtrent i den foreslåtte vernegrensa.

Høring: Statens vegvesen Region øst, Hedmark fylkeskommune og NVE har ikke merknader.

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Viksætra som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Viksætra naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

28. Skjellingshovde naturreservat (utvidelse), Nordre Land, Søndre Land og Sør-Aurdal kommuner, Oppland

Nytt verneareal 4178 dekar, hvorav 3290 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 32648 dekar.

Inngrep: Ved Store Skjellingshovde hytte og gammelt branntårn. I sørvest ei hytte/bu.

Høringsuttalelser: Søndre Land kommune motsetter seg ikke utvidelsen av naturreservatet, men frarår at de fremmede treslagene i området hogges som et skjøtselstiltak. Dette tiltaket er i strid med kommunens kommende kulturminneplan der skogmiljøet øst for Store Skjellingshovde vil inngå som et viktig kulturhistorisk landskapsområde. Kommunen peker på alternativet som vil være å avvente hogst til plantingene er hogstmodne, for på den måten å bevare de kulturhistoriske verdiene som plantingene representerer noen årtier til.

Fylkesmannen viser til at øst i området, øst for toppen av Store Skjellingshovde, er det et område med plantet fjelledelgran og et parti som trolig er blanding av edelgran og norsk gran, ca. 100 dekar i alt. Dette ble plantet på 1960-tallet. Frøspredning av fjelledelgran ble på en befarings på det lengste registrert ca. 500 meter fra bestandet. Det er et nasjonalt mål at menneskeskapt spredning av organismer som ikke hører naturlig hjemme i økosystemet, ikke skal skade eller begrense de naturlige økosystemfunksjonene. Flere av de fremmede treslagene har god spredningsevne i norsk natur. Dette gjelder også de to artene av edelgran innenfor Skjellingshovde. Lokalt kan de økologiske effektene bli store selv om artene i utgangspunktet skal ha lav økologisk risiko. Det skal ikke være fremmede treslag i naturreservater. Påvist spredning fra bestandet med de fremmede treslagene viser at de nå forekommer innenfor

verneforslaget. Fylkesmannen viser også til naturmangfoldloven § 47 som konkret viser til fjerning av fremmede treslag som et skjøtselstiltak. Det vil derfor være i tråd med nasjonal politikk å fjerne dette bestandet med fremmede treslag. Den kulturhistoriske verdien av bestandet synes beskjedent, og slike verdier har ikke vært påaktet i tidligere vurderinger av forvaltningen av fremmede treslag. Oppland fylkeskommune som kulturvernmyndighet, har ikke uttalt seg til saken. Det er også arronderingsmessige årsaker som gjør det ønskelig å ta bestandet med i verneområdet. Spørsmålet om skjøtsel skal det ikke tas endelig stilling nå. Det vil bli gjort etter et eventuelt vernevedtak. Samtidig henger spørsmålet om vern og skjøtsel i dette tilfellet sammen. Det vises forøvrig til at det i naturmangfoldloven § 37 er en hjemmel til å verne et område som ved fri utvikling eller aktive gjenopprettingstiltak kan få tilstrekkelig verneverdi for naturmangfold. Fylkesmannen mener etter en helhetsvurdering det vil være riktig å la det aktuelle bestandet inngå i et naturreservat, og at de fremmede treslagene blir hogd av forvaltningsmyndigheten for verneområdet som et skjøtselstiltak etter vernevedtaket. Grunneier i området ønsker for øvrig å ta del i et framtidig arbeid med skjøtsel av dette bestandet, og vil på nærmere vilkår bli tilbudt et slikt arbeid, jf. naturmangfoldloven § 47.

På eiendommen gnr./bnr. 73/17 i Sør-Aurdal forelå forslag til grense i to alternativer til høring. Alt. 1 er grensa slik den foreligger ut fra en streng naturfaglig vurdering og krav i naturmangfoldloven § 37, jf. også de naturfaglige rapportene. Etter dette alternativet omfatter hele forslaget om utvidelse ca. 11720 dekar. Alt. 2 omfatter i tillegg et areal som per i dag ikke har tilstrekkelige naturkvaliteter til å kunne inngå i et naturreservat, jf. også naturfaglig kartlegging for frivillig vern 2010. Dette området har imidlertid en skog- og naturtype der skogbranner er en viktig økologisk faktor og en naturlig forstyrning av skogen og foryngelsesmåte. Området kunne derfor ha inngått i et naturreservat som et areal det skulle utføres kontrollerte branner for å gjenskape en viktig økologisk faktor og et "naturlig" brannregime. Det kunne altså ha blitt gjennomført aktive gjenopprettingstiltak, jf. § 37 i naturmangfoldloven. Forutsetningen for å kunne ta med dette arealet i et naturreservat ville derfor vært at det skulle foretas kontrollerte branner på arealet. Spørsmålet om kontrollerte branner må imidlertid utredes nærmere før et eventuelt vernevedtak, og må også inngå i en avtale med grunneier. Arealet for utvidelse ville etter alternativ 2 være ca. 13760 dekar. Forutsetningene nevnt over for å ta med alt. 2 i en tilråding nå, er ikke til stede og må derfor utredes nærmere. I området hekker en rovfugl som står på rødlista og som er sårbar for forstyrrelser, og det er i utkast til verneforskrift satt forbud mot teltleirer i tillegg til andre større arrangementer. Fylkesmannen tilrår vern av Skjellingshovde naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen tilrår utvidelse av Skjellingshovde naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at det er viktig å hindre ytterligere spredning av utenlandske treslag som kan være en trussel mot verneverdier i naturreservatet. Fjerning av utenlandske treslag i naturreservatet bør derfor gjennomføres snarlig etter vernevedtaket. Da det for en av de aktuelle eiendommene ikke er inngått avtale om frivillig vern, foreslås det at det nå fattes vedtak om utvidelsen av naturreservatet for de eiendommer hvor det er inngått avtale om frivillig vern. Departementet slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Skjellingshovde naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

9. Økonomiske og administrative konsekvenser

9.1. Samfunnsøkonomiske konsekvenser

Klima- og miljødepartementet viser til at det i verneplanprosessen ikke er avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslaget. Verneforslaget er justert på en rekke punkter, både mht. verneomfang, avgrensninger og verneforskrifter for å imøtekomme og hensynte ulike interesser. Departementet mener at verneforslaget slik det nå foreligger har små negative konsekvenser for andre samfunnsinteresser.

9.2. Det offentlige kostnader

De offentlige kostnadene ved opprettelse av verneområdene som foreslått er knyttet til erstatningsutbetalinger og forvaltning. Den viktigste kostnaden ved skogvern er erstatning til grunneier, i hovedsak for båndlegging av skog og påfølgende tap av hogstinntekt. Kostnadene til forvaltning og skjøtsel av skog som er vernet, er derimot oftest begrensede. Dette fordi skog som vernes som naturreservat oftest best vil opprettholde og videreutvikle vernekvalitetene ved fri utvikling, uten at det er behov for aktive skjøtselstiltak. Alle kostnader til vern og forvaltning av områdene vil dekkes innenfor Klima- og miljødepartementets gjeldende budsjetttramme.

I skogvernarbeidet vektlegges at de viktigste skogområdene bør fanges opp ved vern, slik at man sikrer kostnadseffektiv oppnåelse av de vedtatte målene som er nevnt i kap. 1. Områder som er vurdert og ikke ha tilstrekkelige vernekvaliteter, blir tatt ut før det meldes oppstart for verneprosessene. For privateide frivillig vern områder innebærer det at myndighetene takker nei til tilbud om vern.

For å sikre et godt og oppdatert faglig grunnlag for skogvernet gjennomføres regelmessig faglige evalueringer. Det ble i 2017 sluttført en slik evaluering, som gir et godt grunnlag for å gjennomføre skogvernet slik at det kan medvirke effektivt til å nå det nasjonale målet om å bevare et representativt utvalg av norsk natur og det nasjonale målet om å bevare arter og naturtyper. Evalueringen tar utgangspunkt i det vedtatte målet om vern av 10 % av skogarealet. For å sikre et kostnadseffektivt skogvern med høy faglig kvalitet trengs også god oversikt over hvor de viktigste skogområdene er. Som grunnlag for skogvernarbeidet gjennomføres derfor systematiske registreringer av skogtyper som er viktige i skogvernet. Klima- og miljødepartementet vurderer at de foreslåtte verneområdene effektivt vil bidra til å oppnå de mål og føringer Stortinget har vedtatt for skogvernet.

9.3. Privatøkonomiske kostnader

Tapte inntekter for privatpersoner som følge av at igangværende bruk ikke kan fortsette, erstattes etter bestemmelsene i naturmangfoldloven. Dette gjelder både for private skogeiere som i denne saken har tilbudt skog for frivillig vern, og for Statskog SF som er grunneier i flere av områdene. Erstatningene i saken er i all hovedsak knyttet til at skog som tømmerressurs ikke kan hogges i verneområdene.

9.4. Administrative konsekvenser

Miljødirektoratet avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte verneområde. Naturreservatene er små verneområder, som det er lagt til grunn skal forvaltes av

de kommunene som ønsker det. Dersom aktuelle kommuner ikke ønsker slik myndighet vil forvaltningsmyndigheten ligge hos Fylkesmannen.

Klima- og miljødepartementet

t i l r å r:

Forskrifter om vern av skogområder i fylkene Østfold, Telemark, Aust-Agder, Vest-Agder, Rogaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal, Hedmark og Oppland fastsettes i samsvar med vedlagte forslag.